

SETKÁVÁNÍ

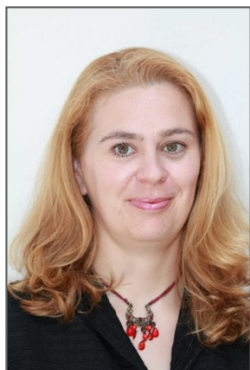


- KNÍŽE VÁCLAV V ČESKÝCH DĚJINÁCH A V CČSH
- HOMILIE K SVÁTKU SVATÉHO VÁCLAVA
- ČASOPIS „PALCÁT“ ZA NACISTICKÉ OKUPACE
- PAUL CLAUDEL O SVATÉM VÁCLAVOVI
- HUSŮV SBOR V LITOVLI
- ROZHOVOR S RUDOLFEM GÖBELEM
- POUŤ DO SVATÉ ZEMĚ
- ROZHOVOR S NEMOCNIČNÍMI KAPLANY
- CLAUDEL A BÍLEK
- SVATOVÁCLAVSKÝ HUDEBNÍ FESTIVAL

Časopis Olomoucké diecéze Církve československé husitské
září 2022

ThLic. Václav Tomiczek, PhD.

Duchovní v římskokatolické farnosti Ostrava – Zábřeh
Nemocniční kaplan Fakultní nemocnice Ostrava
a Vítkovické nemocnice
Koordinuje katolické nemocniční kaplany
v rámci ostravsko-opavské diecéze
Absolvoval i speciální kurzy a může poskytovat
psychosociální podporu v rámci krizové intervence
Doktorát ze sociální práce absolvoval na Trnavské univerzitě



ThDr. Miriam Szőkeová, PhD.

Duchovní Slezské církve evangelické a. v. (SCEAV)
Nemocniční kaplanka v Nemocnici Třinec
Koordinátorka nemocničních kaplanů ve SCEAV
Koordinátorka duchovní služby ve Slezské diakonii
Vystudovala klinické pastorační vzdělávání v Kanadě
Začínala jako nemocniční kaplanka na Slovensku
Doktorát ze sociální práce a religiozity absolvovala na
Komenského univerzitě v Bratislavě.



*Pohled z Herodovy pevnosti.
Izraelci dovedou i poušť zúrodnit.*



*Bratr patriarcha Tomáš Butta na
synodě duchovních*

Úvodní slovo biskupa	4
<i>Tomáš Chytil</i>	
Homilie k svátku sv. Václava	5
<i>Jaroslav Křivánek</i>	
Husův sbor v Litovli	6
<i>Lucie Haltořová</i>	
Výsledky sčítání lidu	7
<i>Vladimír Šiler</i>	
Pouť do Svaté země	8
<i>Karin Šilerová</i>	
Rozhovor s bratrem farářem Rudolfem Göbelem	11
<i>Monika Bartková</i>	
Osobnost knížete Václava v českých dějinách i v naší církvi	12
<i>Bohdan Kaňák</i>	
Paul Claudel o svatém Václavovi	14
<i>Vladimír Šiler</i>	
Žižka v komiksu	15
<i>Vladimír Šiler</i>	
Bojovní časopis „Palcát“ za nacistické okupace	16
<i>Martin Jindra</i>	
Rozhovor s nemocničními kaplany	17
<i>Vladimír Šiler</i>	
Diecézní synoda - Sola Gratia	22
<i>Gabriela Bjolková</i>	
Pouť na Ostravici	22
<i>Lucie Gudrun Peterová</i>	
Claudel a Bílek	23
<i>Emil J. Havlíček (zpracoval Vladimír Šiler)</i>	
Diecézní tábor Archa	25
<i>Alena Milová</i>	
KUK - kam za kulturou, pozvánky na kulturní akce	26
<i>Gabriela Bjolková, Eva Františáková</i>	

SETKÁVÁNÍ. Jako občasník vydává Olomoucká diecéze Církve československé husitské, Žilinská 113/5, 779 00 Olomouc.
Redakční rada: Tomáš Chytil, Monika Bartková, Gabriela Bjolková, Vlastimír Haltof, Lucie Gudrun Peterová, Vladimír Šiler.
Uzávěrka příspěvků pro příští číslo: 13. listopadu 2022.

Příspěvky můžete zasílat elektronicky na adresu: redakce.ccsh.olomouc@email.cz. Redakce si vyhrazuje právo výběru a úpravy příspěvků. Pokud chcete poslat fotografie, vezměte, prosím, na vědomí, že redakce může přijmout pouze fotografie pořízené ve vysokém rozlišení kvůli výstupní kvalitě tisku. Za vaše příspěvky děkujeme.

Tisk: PROPERUS, s.r.o. Šlechtitelů 1, Olomouc 779 00; www.properus.cz

Úvodní slovo biskupa

Vážení čtenáři, jistě jste již zaznamenali nejedno varování ohledně nelehké budoucnosti, která je před námi. Zejména jsme upozorňováni na fakt, že dojde k prudkému nárůstu cen jistých komodit. Na tyto informace reagujeme různě, ale jen těžko můžeme zůstat neteční. Přece jen jsme si na určité životní standardy zvykli a leká nás, když bychom se jich museli vzdát.

Dovolím si připomenout, že sám život je nejněžnějším darem. Těžko někdy pochopíme jeho tajemství. Vysvětlení nám nabízí různé vědecké disciplíny, ale ačkoli poznáváme biologické procesy, přírodní zákony, máme po ruce statistiku, sociologii, demografii, psychologii, filozofii a já nevím, co všechno, málokdo může vážně říci, že zná život.

Jako křesťané víme, že žijeme jen jednou. Je-li něco jenom jednou, jsou-li naše slova a činy nevratné, pak by si zasloužily rozmysl a odpovědnost. Rozdělujeme věci na časné a věčné, pomíjivé a nepomíjivé, důležité a nepodstatné. Bible nás učí vidět naše konání v souvislostech, myslet na přesah, nezapomenout na to, že jednou vydáme počet. Biblická výuka je někdy taková až jemná, jakoby náznakem, jindy zase syrová a natvrdo, bez příkras.

Tento podzim možná bude více napjatý a my budeme zkoušeni v trpělivosti, solidaritě, lásce. Každý z nás něco má a něco nemá. Nikdo nemá všechno. To je vlastně štěstí, protože se potřebujeme. Každý z nás má možnost vtisknout do tohoto světa nějaký obraz. I my můžeme měnit svět a jde o to, abychom ho posvěcovali. Abychom ukázali, že nejde jen o přilnutí k materiálnímu, ale ukázat i duchovní bohatství.

To, co umí zduchovnit nejvíce, je láska. Kdo se stará jen o věci a přilne k nim, tomu se stanou po-

stupem času vězením. Ale láska, o které mluví Písmo, které učí Kristus, dává věcem křídla, ponechává volnost, smysl pro krásu a ujištění o naději.

Jsem rád, že i náš diecézní časopis může na podzim inspirovat a povzbudit a že se nevyhýbá ani obtížnějším tématům. Homilii ke svátku knížete Václava sepsal farář Jaroslav Křivánek. Historik Bohdan Kaňák nám zase českého patrona přiblíží nejen jako postavu z dávné minulosti, ale i ve vztahu k CČSH. Martin Jindra článkem z temné doby připomíná neradostný konec prvorepublikového diecézního časopisu Palcát. Vladimír Šiler vedl rozhovory se dvěma nemocničními kaplany na Ostravsku, kteří nám přiblíží, o jakou službu jde a my můžeme spokojeně konstatovat, že v tomto ohledu ekumena funguje dobře. Monika Bartková zpovídala emeritního br. biskupa Rudolfa Göbela, jehož moudrá slova čtenáře jistě zaujmou. O své cestě do Izraele zase poreferuje farářka Karin Šilerová a Husův sbor v Litovli představí Lucie Haltořová. Gabriela Bjolková s Lucií G. Peterovou nezapomněly na akce uplynulé i ty, co nás čekají.

Věřím, že nadcházející období bude opět příležitostí pozorovat krásu proměňující se přírody, babího léta a že nás evangelium povede k pokornému přijetí všeho, co nám náš dobrý Otec dává. Lidem dokáže být vděčný ten, kdo si ze dne na den uvědomuje, zač všechno vděčí Bohu. Vědomí, že Bůh nám dal vše potřebné k životu, může spojit naši rozklíženou atomizovanou společnost a oživit naše vztahy.

Přeji požehnaný čas podzimu a těším se na případné setkání(vá)ní!

Tomáš Chytil, biskup

Troška humoru... aneb opět pár poznámek z deníku zákeřného farníka...

- Nikdy neodpustím Noemu, že vzal do Archy taky pár komárů...
- Vztáhl jsem ruce na špatně chodícího farníka a řekl: „Ty budeš chodit!“
A za dva dny mu ukradli auto...

Z farní vývěsky...

- Charismatické modlitby za uzdravení jsou až do odvolání zrušeny pro nemoc faráře.
- Setkání Skupinky pro mír plánované na zítřek bylo odloženo kvůli vnitřním konfliktům.
- Skupinka navracení sebedůvěry má schůzku ve čtvrtek v 19:00h. Přijďte prosím zadními dveřmi.
- Téma dnešního kázání: „Ježíš kráčí po vodě“. Zítřejší téma je: „Hledáme Ježíše“.

Převzato z knihy „Farářské vtipy“ od Diega Gosa

Homilie k svátku českého patrona knížete Václava

Opravdu píší dějiny jen vítězové?

Biblický text: Mt 16, 24-27

Pravda, mezi dobou Václavovou a současností zeje propast jedenácti staletí. Obě strany propasti jsou sevřeny zcela rozdílnou dějinnou situací. Avšak můžeme být překvapeni, nalezneme-li jisté společné znaky pro 10. i 21. století. Ač vnímáme Václava jako muže zbožného a bohobojného, žil v době, kdy převažovalo pohanství a křesťanství se v české společnosti dosud neetablovalo jako určující myšlenkový a etický proud. Sám kníže svou vroucí zbožností a modlitebním zápalem iritoval i své nejbližší. Rovněž nebylo tehdy samozřejmé, že vždy dosedl na trůn vzdělaný vladař s kulturním rozhledem. Díky babiččině výchově se Václavovi dostalo nadprůměrného vzdělání. Rovněž díky studiu a kontaktům s učenými kněžími si dokázal Václav udělat vlastní úsudek, který byl často rozdílný od mínění většiny a nepapouškoval to, co vykřikovali druzí. Není bez zajímavosti, že i když je nám v legendách Václav líčen jako muž praktikující takřka mnišský život, byl fyzicky zdatný a dokázal odrazit první útok mečem vedený rukou mladšího bratra Boleslava. Několikanásobné přesile, u záměrně zamčených vrat kostela, již čelit nedokázal. Rovněž nám tedy neujde i jistá paralela, kdy ani pokrevní blízkost není zárukou bratrského spojení, jsme-li dnes konfrontováni napadením národa, který svého útočícího souseda dosud považoval za svého bratra.

České dějiny jsou specifické tím, že na rozdíl od okolních národů vzhlížíme k postavám, které z pohledu světa právě vítězné nebyly. Už jen linie sv. Václav – Hus – Komenský (nakonec můžeme přidat i Cyrila s Metodějem, kteří byli přece jen vyhnáni) naznačuje, že nám jsou bližší ti, kdo za svůj postoj zaplatili nepohodlím, útrapami či vlastním životem. Co nám to jen připomíná? Ano, jsou to kristovské rysy, které je činí autentickými a jejich životní příběhy, byť jsou tragické, jsou silné. Dnes nikdo neoslavuje úspěšnějšího bratrovraha Boleslava, nikdo si nevzpomene na Zikmunda Lucemburského a ani Panská jednota, která porazila husity, nemá významnější místo v učebnicích dějepisu. Staré přísloví, snad z ještě z dob antického Říma, „dějiny píší vítězové“, které často vyslovují mocichtiví uchvatitelé, ale také historici či politologové, nemusí platit úplně beze zbytku. Je skutečností, že historie vítězům odpouští vše, zatímco na poražených nenechá nitku suchou. Po druhé světové válce probíhal Norimberský proces, v němž vedle odsouzených německých válečných zločinců byla odsunuta nacistická ideologie na smetiště dějin jako zhoubná a lidstvu nebezpečná. Znamená to však, že sovětský komunismus, který dle ruského narativu porazil nacismus, je dobrý? Byli Američané souzeni za shovení atomových bomb v Japonsku? Vyčítal někdo Stalinovi masakr v polské Katyni? Triumf vítězů je často zastřen „unfair“ hrou. To by však bylo na jiné, mnohem delší pojednání.

V naznačené linii sv. Václav – Hus – Komenský vidíme ono autentické pavlovské „Co je slabé, Bůh vyvolil, aby zahanbil silné (1Kor, 1,27). Celými dějinami spásy se vine jako leitmotiv Boží zalíbení v neúspěšných tohoto světa, dnes bychom řekli lůzrech. Není nic vzdálenějšího Evangelium než triumfalismus postavený na lidských schopnostech a moci. Vrchol a vyvýšení Kristova života na Zemi je ztělesněn křížem. V evangelijním textu Kristus vyzývá, že kdo chce jít za ním, ať zapře sám sebe a vezme svůj kříž. Zapřít sám sebe znamená vzdát se představ o triumfujícím Mesiáši a také zapřít své já, které mi říká, ať se vyhnu nepohodlí či odmítnutí v naději, že se zachráním.

Často říkáme, že každý máme v životě svůj kříž. V Novém zákoně však přijetí kříže znamená něco jiného než povzdech nad svým životním údělem nebo trápením. Přijmout kříž je obrazem toho, že přistoupím na možné ponížení, výsměch nebo dokonce pronásledování kvůli Evangelium. Mezi zapřením sebe sama a přijetím kříže je rovnítko. Obojí znamená obsahově totéž. Jen ten, kdo se dokáže zapřít, dokáže namísto oplácení stejnou mincí či msty druhému odpustit. Zde je onen kristovský znak, esence Boží síly i moci, nikoli slabosti – „Bože, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí“, jak zaznívá z kříže na Golgotě. Tento akt lásky dokáže provést jen ten, kdo je v úzkém spojení s Pánem a následuje ho i cestou kříže, zapírá sám sebe. I v tomto nám může být kníže Václav inspirací, když svému bratru s posledním výdechem odpouští. Je jisté, že v naší blízké budoucnosti se pro obnovu a uspořádání vztahů v širší evropské společnosti bez odpuštění a smíření neobejdeme.

Jaroslav Křivánek

Vážení přátelé, bratři a sestry,

dovolte, abych vám představila naši náboženskou obec v Litovli a seznámila vás s historií Husova sboru. Pokud budeme projíždět Litovlí, ať už na kole či autem, anebo jí budeme procházet pěšky, či snad kdybychom se vydali dobrodružnou cestou vodní, jistě si povšimneme mnohých krásných a hodnotných staveb. Jednou z nich je bezpochyby také Husův sbor, který slouží svému účelu téměř sto let.

Najdeme jej snadno. Když se vydáme od náměstí východním směrem a projdeme dnešní Husovou ulicí, narazíme po chvíli na budovu, která vypadá... no, jako tělocvična. Na břehu Uničovského rybníka ji postavil k tomuto účelu tělovýchovný spolek Sokol, a to v roce 1892 podle návrhu stavitele Jana Kunčara.

Sokolovna sloužila až do první světové války. Tehdejší aktivity Sokola se ale nezaměřovaly pouze na tělesnou výchovu a sport, ale sloužila též jako kulturní středisko. Sokol sdružoval i mnohé další zájmové spolky a kluby. A tak se v Sokolovně také hrávalo divadlo, konaly se zde koncerty, veřejná čtení apod. Do dalšího rozvoje však zasáhla válka, během níž sloužila Sokolovna jako vojenský lazaret. Armádní způsob užívání budovy se podepsal na jejím technickém stavu, a tak po válce byla značně zchátralá budova opuštěna a odkoupena městem. Sokol si postavil na protějším břehu rybníka tělocvičnu novou, moderní.

Když po válce vznikl nový stát – Československo, nenechaly na sebe dlouho čekat i jiné společensko-kulturní změny, na něž bylo „zaděláno“ opravdu hodně dlouho. V roce 1920 se zrodila Československá církev, jejíž náboženská obec byla brzy založena také v Litovli. Nové společenství pro sebe hledalo odpovídající bohoslužebný prostor. Připomeňme, že v roce 1920, kdy již byla státem oficiálně povolena Církev československá, vypukl v Litovli ostrý náboženský boj o kostel, neboť budova původní Sokolovny u Uničovského rybníka již prostorově nevyhovovala stále rostoucímu počtu členů této nové církve, požadujících zapůjčování kostela sv. Marka pro své církevní obřady. To ovšem místní katolíci odmítali a následně došlo ke srážkám mezi stoupenci obou církví, které začaly v září 1920 a vyvrcholily v 6. února 1921, kdy dav vnikl násilím do kostela a fyzicky napadl několik osob. K uklidnění situace bylo do města pozváno nejprve četnictvo v počtu 156 mužů a později také armáda. Bylo zatčeno a v říjnu 1922 odsouzeno k nepodmíněným i podmíněným trestům 27 osob. Rozsáhlá všeobecná amnestie v roce 1925, která se týkala i trestných činů, spáchaných při náboženských výtržnostech, odsouzené omilostnila.

Bohoslužby byly po vzniku církve slouženy na náměstí a v hotelu Záložna. Po jednáních s městem byla bývalá Sokolovna zakoupena náboženskou obcí, která ji začala přebudovávat k obrazu svému a

opravovat. Po několika letech práce byl kostel, Husův sbor, slavnostně otevřen, a to 4. září 1927. Do té doby se sice v této budově konaly bohoslužby, ale bylo to provizorní a nedodělané, navíc také nebezpečné, protože hrozilo zřícení dřevěné galerie, na níž se podepsal čas a spolu s ním také vlhkost, která je díky vodě v Litovli opravdu všude a která nepříznivě ovlivňuje stav dřevěných konstrukcí. Ovšem o to větší pak byla radost z dokončeného díla.

Slavnost zahájil průvod s alegorickými vozy. Přijely sem delegace z celé Moravy. Bohoslužby se



Budova Sokolovny v Litovli, dnešního Husova sboru. Stav před přestavbou. Snímek z roku 1927

pro velké množství lidu konaly jak v novém kostele, tak na vedlejším školním hřišti. Veřejnost si mohla prohlédnout interiér přestavěné Sokolovny, proměněné v nový Husův sbor, včetně výzdoby od Františka Doubravy. Průběh slavnosti pak byl podrobně popsán v dobovém tisku, především v periodiku Litovelský kraj.

Vnitřní výzdoba kostela je jako v ostatních našich sborech skromná. Kromě oltáře a kříže dominuje celému prostoru kostela velký obraz z roku 1921 „Hus na hranici kostnické“, jehož autorem je profesor reálného gymnázia Oldřich Cihelka, který byl žákem Mikoláše Alše. Po profesoru Lachmanovi je zachován obraz „Svatý Václav“. Dominantní jsou také sgrafita nad vchodem do Husova sboru od Františka Doubravy, který je zároveň autorem betlému, každoročně vystavovaného o vánočních svátcích.

V průběhu času vznikaly při Husově sboru různé spolky a kroužky. Konaly se zde různé přednášky, byly pořádány poznávací výlety, pilně se cvičil sborový zpěv a samozřejmě se tady sloužily bohoslužby a byla poskytována další pastýřská péče.

Mezi významné osobnosti duchovních, kteří sloužili v Litovli, se řadí faráři Dostál, Dokoupil, Bezděčka, Hrudník, Lešnar, Zítek, ze současných Rostislav Valušek, Jana Kašná a od roku 2006 zde slouží Lucie Haltofová a Vlastimír Haltof. Naše bohoslužby již přes 50 let doprovází na harmonium varhance Jitka Soldánová.

Proměna společnosti v posledních desetiletích se samozřejmě odrazila také na podobě pastýřské péče a na duchovním životě církve. Přes různá protivenství, nedostatek finančních prostředků na provoz a údržbu, také přes obecně složitě postavení církvi ve společnosti, se dá říci, že Husův sbor žije aktivním životem, nejen náboženským. Bohoslužby se konají každou neděli a o církevních svátcích, oblíbené jsou také májové pobožnosti. Během týdne se setkáváme u modlitebních večerů, na biblické hodině, druhým rokem se na faře koná studijní kroužek, který se nyní propojil s kurzem „Základy teologie“, který on-line pořádá brněnská diecéze. Pro naši mládež pořádáme každý měsíc herní odpoledne a každou druhou neděli „Snídani nad Bibli“. Veřejnosti nabízíme kurzy Alfa, DobroKávu, adventní koncerty, Farní filmový klub, Noc kostelů a další akce.

Oblíbenou akcí se také stává „United Litovel“ – víkendové duchovní cvičení, společné modlitby, chvály, přednášky, ztišení, společné čtení z Písma, pobožnosti, sdílení, svědectví, večerní filmy s duchovní tematikou.

Husův sbor v Litovli patří mezi památky, které jsou pravidelně navštěvovány turisty při komentovaných prohlídkách města. Jsme vždy vděční za nové návštěvníky. Veliký dík ovšem patří především našim sestřím a bratrům, kteří se starají o náš sbor, zahradu i provoz. Bez jejich služby by se Husův sbor v Litovli neobešel.

Lucie Haltofová, farářka Náboženské obce ČČSH v Litovli

Výsledky sčítání lidu

Letos byly zveřejněny výsledky sčítání lidu v roce 2021. Údaje o počtech lidí hlásících se k jednotlivým náboženským vyznáním už komentovali různí odborníci i církevní představitelé. Katastrofální propad počtu příslušníků tradičních církví je vyvažován pozoruhodným mírným nárůstem těch, kteří se sice pokládají za věřící, avšak bezkonfesní. Už před deseti lety všechny zaujal údaj o 15 tisících „Rytířů Jedi“. Jde o postavu z filmové ságy Star Wars. Evidentně si nějací Češi zavtipkovali, možná i proto, že se jim nelíbila kolonka náboženství ve Sčítání. Ale proč se nyní k rytířům Jedi přihlásilo 21 tisíc „vyznavačů“, když otázka na vyznání byla už jen dobrovolná – a když opakovaný vtíp přestává být vtípem? Vysloveně recesistické sdružení „pastafariánů“ vykazalo 2700 přívrženců. Jedno z vysvětlení tvrdí, že Čechům není nic svaté, rádi si tropí legraci i z vážných věcí. Ale představu o národě Švejků narušil údaj ze Slovenska: Parodické uskupení „Svedkovia Liehovovi“ tam získalo 50 tisíc stoupenců. V počtem polovičním a tradičně nábožném Slovensku! Zdá se, že humorné zlehčování a ironie některým lidem usnadňuje vypořádat se s vážnými otázkami vlastně úhybným manévrem. Náboženská víra, duchovno, spiritualita – jak se zdá – je pro řadu lidí příliš těžkým úkolem, který ale nevyřeší tím, že ho budou odkládat.

Vladimír Šiler

Konání poutí nepatří sice k podstatným aktům křesťanské víry, ale stalo se součástí našich staletých tradic – podobně jako ostatně i v jiných náboženstvích. Pro nás Evropany je vysněným cílem pouť do Říma, putuje se do Santiaga de Compostela, nověji do Lurd, Fatimy nebo třeba do Taizé. Ale absolutním cílem a vrcholem je pouť do Svaté země. Kdysi nedostižná meta, kam lidé putovali dlouhé měsíce a mnozí cestou zahynuli nebo sešli násilnou smrtí, je nám dnes dostupná v podstatě jako každé jiné komerční zboží. I když zájezd do Izraele rozhodně není výlet jako každý – jde o poměrně drahou záležitost a vyřízení formalit je docela složité. Možná že právě to ale dává takové cestě charakter vzácné příležitosti, jaká se naskytne jen někomu a jednou za život. Tak jsem to pochopila i já – jako životní výzvu a možná i impulz pro duchovní cestu. Můj zájem nebyl „vědecký“, ani „pobožný“, ale cítila jsem, že tato cesta by měla být nějakým významným mezníkem na mé životní pouti.

Svatá Helena

Helena, řečená svatá, byla matka římského císaře Konstantina. Bylo to ve vypjaté době, kdy pronásledování křesťanů v římské říši ztrácelo smysl, protože jejich početní vzestup už se nedal zastavit. Konstantin svým proslulým ediktem milánským (313) zrovnoprávnil křesťanství s jinými náboženstvími, avšak sám se ještě křesťanem nestal. Ale jeho matka už křesťankou byla. Křesťanství se pak poměrně rychle stalo v říši jediným náboženstvím, vlastně státním náboženstvím. Nastává konstantinská éra – spojení státu a církve, trůnu a oltáře.

Helena, císařovna matka, zřejmě v roce 326, už jako sedmdesátice, uspořádala výpravu do Jeruzaléma. Zatoužila spatřit autentická místa Ježíšova života. Na hoře Golgota našla trosky Venušina chrámu. Nechala je tedy odstranit a při tom se našly kusy starého dřeva, které místní biskup označil za zbytky Kristova kříže. Údajně se našly i tři hřeby a nedaleko skalní hrob. Po triumfálním návratu do Říma tam nechala Helena vystavět chrám svatého Kříže. A v Palestině nechala vystavět chrám na hoře Olivetské, baziliku Narození v Betlémě a baziliku Nanebevstoupení. Svatá Helena (255?–330) se tak stala vlastně první křesťanskou poutnicí i archeoložkou, ale založila i tradici ctění svatých relikvií.

Poutnictví do Svaté země – kontroverzní křížové výpravy

Vrcholně středověké západní latinské křesťanství, které se po létech rozkolů v roce 1054 definitivně ve zlém rozešlo s křesťanstvím východním, byzantským, ztratilo kontakt se Svatou zemí, pamětihodnými místy biblických událostí. Území se totiž ocitlo pod nadvládou muslimských Arabů. Křesťané ale zpravidla měli s muslimskými vládci dohodnuté podmínky užívání svých svatyní a konání poutí. Byli to ale křesťané východního typu, starých byzantských tradic. Západní, latinské křesťanství se proto rozhodlo dobýt si přístup na posvátná místa silou a v roce 1095 uspořádaly spojené síly „západoevropských“ panovníků mohutnou výpravu „ve znamení kříže“.

Takových „křížových výprav“ bylo nakonec víc, ale ukázalo se, že i když některé z nich „osvobodily“ Jeruzalém z moci muslimů, nedokázaly tato místa, ani přístupové cesty k nim dlouhodobě udržet v bezpečí. Navíc se tyto výpravy často snažily spíše pokořit centra východního křesťanství, spokojovaly se s vyloupením Konstantinopole a dobýváním kořistí z muslimských území. Není divu, že špatnou pověst křížáckých výprav dodnes mají muslimové za symbol „prohnilého Západu“.

Na cestách jsme se s tímto neblahým dědictvím ustavičně potkávali. Nejenže bylo všude cítit napětí mezi Araby a Izraelci, ale na konkrétních místech křesťanských památek se projevovaly vášnivé spory jednotlivých křesťanských církví a komunit. Církev arménská a koptská se přetahují, pravoslavná liturgie konkuruje katolické, ruští mniši nevráživě sledují františkány – neposkytujeme nejlepší obrázek mírumilovnosti křesťanství v tomto nám nepřátelském světě islámu. I ve frontách nás turistů-poutníků často planuly vášně a strkanice.

Kavalírské cesty za evangelní autenticitou

Pouť se často pojímala jako trest nebo spíše výraz pokání, který si nezřídka ukládal zbožný člověk sám. Naši husitští předkové už od dob Husových a Jeronýmových se intenzivně zajímali o východní křesťanství, domní-

vali se, že tam, v místech, kde křesťanství vzniklo, musí být ještě uchována ideální podoba církve, lepší než ta „římská“. Toužili uspořádat tam nějakou výpravu, ale nakonec k tomu nedošlo. Později se to ale některým protestantským šlechticům a humanistickým vzdělavancům podařilo:

- Martin Kabátník byl členem delegace do Jeruzaléma a Egypta, vypravené v roce 1490 Jednotou bratrskou.
- Jan Hasištejnský se vydal na pouť do Svaté země v roce 1493 a sepsal o své půlroční cestě zprávu, později vydanou tiskem.
- Oldřich Prefát absolvoval cestu přes Benátky po moři až do Palestiny v roce 1546. V roce 1563 sepsal dokumentárně vědecký cestopis, kde v závěru kritizuje křesťany, „kteří se mezi sebou často nesnáší a vedou spory, na rozdíl od Turků, kteří sice drží ve svých pohanských rukách Svatou zemi, ale váží si jí a křesťanům nebrání v jejím ohledávání“.
- Kryštof Harant, jeden z popravených českých pánů (1621), doputoval do Jeruzaléma v roce 1597 a napsal o tom slavný cestopis.

My dnes už nemusíme nic objevovat, ale cestujeme vlastně čistě za autenticitou, za intenzitou onoho dotyku evangelních událostí. Kavalírské cesty renesančních šlechticů nebo později romantiků do jižních zemí byly ekvivalentem vzdělávání. Zkušenost se vzdálenou cizinou, zvláště s Orientem dávala člověku rozhled i moudrost. Ovšem to až díky týdnům a měsícům pobytu. Naše turistické pobíhání a povrchní okukování stačí zaplnit akorát paměť mobilu, mysl a duši jen stěží. I když – kdo chce, kdo se snaží, ten může i krátký zážitek proměnit v hlubší zkušenost, třeba i duchovní.

Cestování po Izraeli

Pohybovat se po Izraeli vůbec není snadné. Všude jsou kontrolní stanoviště s po zuby ozbrojenými izraelskými vojáky. Každý musí mít propustku, kterou je ale složité získat.

Po 2. světové válce vítězné velmoci rýsovaly nové bezpečnější uspořádání světa a v roce 1947 přidělily Židům část Palestiny, aby si zde konečně mohli zřídit svůj vysněný stát, částečně jako odškodnění za holocaust. Jenomže Palestina už byla mezitím po staletí osídlena Araby, kteří s židovským státem zuřivě nesohlasili. Od té doby na projevy palestinského odporu židovský stát reaguje tvrdými vojenskými zásahy, při nichž se zmocňuje dalších území, v nichž vytváří pro sebe bezpečné nárazníkové zóny. Palestinci bojují v podstatě teroristicky, sebevražednými útočníky nebo primitivními raketami odpalovanými ze svých území na židovská města a vesnice. Izraelci odpovídají ničujícími útoky své vyspělé vojenské techniky. Konflikt rozdmýchávají i další islámské země, které Palestince podporují a používají k provokování a oslabování nenáviděného státu Izrael, tak odlišné enklávy uprostřed jejich arabského světa.

Většinou jsme se vlastně pohybovali po územích, jež jsou sice formálně součástí státu Izrael, ale osídlená jsou převážně palestinskými Araby. Arabové pochopitelně nemají rádi ani Židy, ani západní křesťanské poutníky. A Židé ze stejných důvodů nemají žádný zvláštní zájem podporovat touhu křesťanských poutníků navštívit místa, která jsou svatá pro jejich náboženství. Ale turistika je pro ně pro všechny významným zdrojem příjmů. Navíc Židé se identifikují se Západem, západní kulturou a civilizací. Židovský stát tedy garantuje turistům bezpečnost, ale za podmínek, které jsou mnohem přísnější a tvrdší, než na co býváme v Evropě zvyklí. Přesto jsme ale měli možnost mnohokrát se přesvědčit, že místní Arabové jsou milí a srdeční lidé, kteří turisty vítají nejen jako zákazníky, ale i jako hosty.

Samotnou mě překvapilo, že se mi nakonec právě ta „domorodá“ Palestina líbila ze všeho nejvíc. Byl to přímý kontakt s oním původním starým biblickým světem. Poušť, velbloudi, beduíni na oslu, krámky místních řemeslníků rozložené na chodníku. Orientální mentalitu jsme denně zakoušeli při jakémkoli nakupování – bylo třeba smlouvat, údaje o cenách neměly žádnou ekonomickou vypovídací hodnotu, obchodování je pro ně především psychologie a existenciální uspokojení.

Měli jsme štěstí, že jsme byli celý týden ubytováni přímo v Betlémě, městě na jih od Jeruzaléma. Město je osídleno převážně Palestinci. Křesťanská komunita se zde snaží udržovat dostupnost památných míst pro poutníky. Chrám Narození Páně zde založila matka císaře Konstantina Helena ve 4. století.

Navštívili jsme i nedaleké Herodium, rovněž jižně od Jeruzaléma. Je to rozlehlý hrad, který si nechal zbudovat Herodes Veliký, Římany dosazený král provincie Judea. Nechal se zde také pohřbit (4 př. Kr.).

Poušť

Překvapilo mě, že tak velký dojem na mě udělala – poušť. Možná se mi podprahově vybavilo, jak jsem kdysi s „duchovním nadšením“ četla drobné knížečky Carla Carretta *Dopisy z pouště a Poušť* uprostřed města. Carretto byl katolický mnich, poustevník a mistr spisovatelské zkratky. Byl pokračovatelem tradice novodobého poustevnictví, založené Charlesem de Foucauld, katolickým mnichem, který žil jako poustevník mezi Tuaregy na Sahaře v Alžíru. Toho letos v květnu papež prohlásil za svatého. Vybaví se nám samozřejmě i poušť Malého prince... Musím říct, že poušť působila majestátně, velebně, velmi starobyle, a budila respekt. Dokonce jsme tam zažili písečnou bouři, kdy jsme si museli zahalit hlavu, nos i ústa šátkem. Jako beduíni.

Biblická turistika

Dnes je prakticky nemyslitelné, aby člověk po biblických památkách cestoval individuálně. Na Izrael se specializují cestovní kanceláře s dobře vyškolenými průvodci, kteří mají vystudovanou historii, dějiny umění či teologii. Díky výborné organizaci se nám tak podařilo spatřit hlavní lokality známé z Bible, ale trochu se i zrekreovat.

Považovala jsem si toho, že jsme mohli vkročit do Jordánu, malé bahnitě říčky. Že jsme se na chvíli ponořili do vody Mrtvého moře, husté jako olej. Překvapilo mě, že jsme se směli podívat do židovských synagog i islámských medres, kde se studují svatá písma. V obou případech jsme musely my ženy mít šátkem zahalené vlasy i ramena. Vůbec jsme se dozvěděli hodně podrobností o životě Židů a jejich svérázných náboženských zvycích a předpisech. Vrcholem možná bylo nejen to, že jsme se dostali až do Jeruzaléma, rozděleného města, ale že nás pustili dokonce ke Zdi nářků, což z bezpečnostních důvodů často není možné. Navštívili jsme chrám Božího hrobu, zahradu Getsemanskou s olivovníky z časů Ježíšových, prošli jsme *Via dolorosa*, tedy křížovou cestu, jež je ovšem opravdu cestou utrpení, protože je celá lemovaná stánky prodejců suvenýrů.

Člověku dochází zpětně, jak je to úžasné, že jsme se plavili po Galilejském (Genezaretském) jezeře a pak jsme v restauraci dostali ulovenou rybu. Viděli jsme kostel Nasycení zástupů, synagogu v Kafarnaum, město Tiberias. Silně na mě zapůsobilo Jericho, nejstarší město světa (10 tisíc let). Nedaleko je Hora Pokušení. Stánuli jsme u archeologických vykopávek v Megidu, kde byl odhalen nejstarší oltář na světě (4 tisíce let) a také koryta pro koně z obřích Šalomounových stájí.

Realitu současného státu Izrael si člověk uvědomí třeba ve městě Hebron, v druhém nejvýznamnějším městě izraelských dějin hned po Jeruzalému, kde žil kdysi praotec Abraham a pak tam sídlil král David. Dnes tam žije 215 tisíc palestinských Arabů a jen asi 800 Židů. Na zpáteční cestě k letišti v Tel Avivu nás čekala ještě Cesarea Přímořská nedaleko Haify, tedy koupání ve Středozemním moři.



Jeruzalémský syndrom

Je to svým způsobem onemocnění, jakési psychické vyšínutí v důsledku intenzivních zážitků. Někteří se na svou pouť do vysněného města tak těšili, že se tam pak až zbláznili radostí. Jako třeba spisovatel Stendhal ve Florencii, jiní v Neapoli. Ne nadarmo se říká: Vidět Neapol, a zemřít. Právě v Jeruzalémě jsou známy stovky případů, kdy zbožní poutníci ve vytržení prožívají biblické události, až musejí lidem připadat jako šílení.

Ne, nebláznila jsem tam. I když jsem v životě taky zažila euforické stavy. Věřím, že se mi podařilo uložit zážitky hluboko, a ne jen do paměti mobilu – a že z nich pomalu a dlouho budu čerpat.

Karin Šilerová

Rozhovor s bratrem farářem Rudolfem Göbelem

Milí čtenáři Setkávání, pro zářijové číslo našeho časopisu jsem zpovídala bratra faráře a emeritního biskupa Rudolfa Göbela. Ten, kdo jej osobně zná, ví, jak je nesmírně vzdělaný, veselý, vtipný a laskavý ke všem bez rozdílu. Zároveň má v sobě vysokou míru skromnosti a pokory, díky níž se dokáže přiblížit k lidem. Doufám, že jeho odpovědi pro vás budou potěšením a povzbuzením.

Bratře Rudolfe, nebudu lhát, že mě na tebe nenapadlo otázek velmi mnoho. Jenže to by nám časopis a papír nestačil.

Začnu tedy základní věci, a sice touto:

Jak k tobě přišel impuls být farářem? Bylo to náhlé rozhodnutí od srdce? Máš k naší církvi vztah odmalička? Vedl tě někdo k víře?

Vyrůstal jsem v římskokatolické rodině, kde platilo „věř, co je ti k víře předkládáno“, ale v katolické církvi mi mnoho věcí vadilo. Hledal jsem později v různých křesťanských společenstvích a zjistil, že zdaleka nejbližší je mi CČSH. Po převratu jsem na naší teologické fakultě začal studovat religionistiku. Jenže pak mě oslovil bratr biskup Dr. Zítek a přemluvil mě, ať vstoupím do služby v církvi. Dost jsem se tomu bránil, protože jsem se na to necítil. Ale udělal to docela rafinovaně, říkal: „Naše církev moc potřebuje nové duchovní, pojď do služby aspoň na půl úvazku, však my ti pomůžeme. Zkus to třeba na rok a pak uvidíš!“



Bratr farář Rudol Göbel
Autor fotografie: Ben Skála, Benfoto – Vlastní dílo, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=91604711>

Jsi zároveň lékařem, vystudovat při práci teologii muselo být velmi náročné. Dokonce tyto dvě profese vykonáváš současně. Jak to jde zvládnout?

Víme, nejde sloužit dvěma pánům, jednoho budeme milovat, a druhého nenávidět. Jde ale sloužit ve dvou službách – a to je něco jiného. Lidé nakonec vždycky vidí, nakolik si kdo buduje blahobyť, postavení nebo společenskou prestiž.

Znáš tuto církev z několika rovin jako málokdo – jako věřící, duchovní v náboženské obci a také jako biskup. Co je nejdůležitější mít, znát a umět pro věřícího, pro faráře a pro biskupa?

Řekl bych, že pro všechny křesťany to má být podle písně, co máme ve zpěvníku s číslem 36: „Pána Krista následovat, tíhu svého kříže nést, tvou, ó, Bože, vůli konat, nový život chceme vést.“ A tož – jsme hříšníci, nedokonalí, ale snažíme se, někdy víc a někdy míň...

Měl jsi nelehký úkol převzít biskupský úřad v období církevních restitucí, to byla těžká doba. Můžeš říci, že se podařilo nastavit systém, který naší diecézi pomohl? Z čeho máš největší radost, když se ohlédneš za biskupským působením? Řekla bych, že se toho podařilo dost. Co tě naopak trápí, co se nepovedlo?

Jejda, to opravdu nemohu posoudit, čím byla pro diecézi moje biskupská služba. Když se ohlédnu zpět, tak mám pocit, že jsem diecézi nezpůsobil žádnou závažnou újmu, i když jsem často dělal chyby. Ale to také posoudí jiní. Trápí mě, že na počátku jsem chtěl udělat mnohem víc, než jsem potom dokázal.

V každém rozhovoru se ptám na stejnou věc: jak se díváš na snižující se počty věřících v našich sborech? Děsí tě to? Máš na to vysvětlení? A vůbec – vidíš naši církev v budoucnosti optimisticky?

Jsem přesvědčen, že jaký je farář, takovou má náboženskou obec. Věříme, že naše církev vznikla z Boží vůle a milosti a víme, proč vznikla. Ať máme více nebo méně věřících, Hospodin nás tu nechá, dokud jsme jim potřební a kážeme jim Pána Krista. Dělejme, co máme dělat – a zítřek se o sebe postará sám. A nebojme se zas tak moc, Pán je s námi.

A teď něco veselejšího – co děláš, když nepracuješ? Máš vůbec čas na sebe a svoje koníčky?

Čtu si. Chodím na procházky a taky s pejskem. Učím se jazyky, abych se bránil demenci (třeba to pomůže), luštím sudoku.

Jaká je tvoje nejoblíbenější kniha? Když nepočítám Písmo...

Asi Hemingwayova Fiesta... a protože se přibližuje druhé dětství: Marka Twaina Dobrodružství Huckleberyho Finna.

A židovský vtip?

Icík se ptá tatínka: Tateleben, co je to alternativa? A tatínek mu řekne: „Představ si, že se rozhodneš podnikat v drůbežářství. Vezmeš si úvěr, pořídíš drůbežárnu a nakoupíš kuřata a krmení. Obchod se roz-

jede a bude to velmi výnosné. Ale potom, představ si to, přijde povodeň, zaplaví ti celou drůbežárnu a všechna kuřata se utopí.“ „No dobrá,“ říká Icík, „ale co je to ta alternativa?“ „Alternativa,“ řekne tatínek, „jsou kachny.“

Co bys vzkázal věřícím i kolegům v naší diecézi? Všichni potřebujeme posilu jeden od druhého.

Čtěte Murphyho zákony. Je to sbírka nesmrtelných pravd pro naše temné časy. Například tento: Ať si dáte v restauraci cokoli, vždycky vám bude připadat chutnější to, co si dal souseď. A já nejvíc miluji následující: Berete se příliš vážně. Přeji vám všechno dobré!

Monika Bartková

Osobnost knížete Václava v českých dějinách i v naší církvi

Historické události Václavova života jsou spjaty s počátky českého státu. Kníže Václav byl příslušníkem třetí generace Přemyslovců na českém knížecím stolci od doby, kdy tento panovnický rod vstoupil do českých dějin, doložených písemnými prameny. Ačkoliv tyto prameny mají charakter křesťanských legend, jejich základní údaje odpovídají i archeologickým a antropologickým výzkumům současné vědy.

Václavovými prarodiči byli kníže Bořivoj, který přijal s jinými českými předáky křest v Řezně r. 895, a legendární kněžna Ludmila. Jednoho jejich syna Spytihněva vystřídal jejich druhý syn Vratislav, Václavův otec. Václavova matka Drahomíra, pocházející z polabských Slovanů, Stodoranů nazývaných také Havolany, byla sice též pod vlivem křesťanství, ale v legendách získala pověst ženy, která podléhala ještě pohanským kultům. Nepřála tedy podle legend vlivu latinského křesťanství, šířícího se z německých zemí. Drahomíra vládla po předčasně smrti svého manžela za nezletilého Václava.

Václav vládl v letech 923–929 (935). V První staroslověnské legendě o svatém Václavovi je datum jeho vraždy uvedeno jako „pondělí po té neděli, kdy se slavil svátek svatých Kosmy a Damiána“. Toto datum z chronologického hlediska umožňuje pro dané století pouze dvě varianty datace: roky 929 a 935. Přesnější určení roku vraždy není v pramenech doloženo.

Na utváření Václavova charakteru měla největší vliv jeho babička Ludmila, která jej vedla ke zbožnosti, jak praví legendy. Václav též získal na svou dobu vynikající vzdělání: byl gramotný, uměl latinsky. Při tom nebyl změkčilým učencem, ale ovládal i zbraně a měl schopnost vedení vojska v boji. Musíme si tu však uvědomit, že na jeho legendární charakteristiku měl již vliv ideál středověkého rytíře, který formoval Václavův literární obraz.

S literárním pojetím Václavovy osobnosti v legendách souvisí i jeho odchod z pozemského života. Václavovo zavraždění bratrem Boleslavem, jeho nástupcem, bylo interpretováno jako mučednická smrt. Boleslav, ačkoliv vládl mnohem déle (více než 30 let) a projevoval též křesťanské ctnosti, si vysloužil svým krutým činem navěky přízvisko „ukrutný“. Václav byl zavražděn především pro svou diplomatickou koncepci spolupráce s křesťanským Západem, zosobněným v té době osobností císaře Jindřicha. Spojenectví bylo ztvrzeno i Václavovým převzetím ostatku svatého Víta jako císařova daru, kterému byl nově zasvěcen kostel na Pražském hradě. Václav sešel násilnou smrtí ve Staré Boleslavi krátce poté, co s Jindřichem uzavřel mírovou smlouvu. Tato smlouva byla spojená s placením poplatku, jenž se tradičně uvádí ve volech a stříbrných sliticích.

Brzy poté, co Václav vstoupil do historie, využili další Přemyslovci úcty, kterou k jeho památce choval lid, a začali cílevědomě vytvářet svatováclavskou tradici. Posilovali tím jen svou pozici, protože ve středověku bylo potřeba, aby každá vladařská dynastie měla nějakého světce jako svého patrona. Čím užší byla rodová sprízněnost světce s panujícími knížaty, tím větší byla čest a význam jejich knížecího rodu.

Přemyslovští vládcí, nejprve knížata, a později i králové, cílevědomě budovali tuto tradici. Na jejich úsilí navázal další panovnický rod na českém trůnu, Lucemburkové, kteří byli s Přemyslovci sprízněni přes královnu Elišku, dceru Přemysla Otakara II. a manželku prvního z nich, krále Jana Lucemburského.

Nejvýznamnější z Lucemburků, císař a král Karel IV., dbal o to, aby se svatováclavská legenda zhmotnila ve stavbě gotické katedrály sv. Víta na Pražském hradě, kde našly světcovy ostatky trvalé místo ve Svatováclavské kapli. Karel zároveň trvale spojil Václavovu památku s českou státností. V jeho koncepci se kníže Václav stal věčným nebeským vládcem českých zemí, který je trvalým držitelem královské koruny. Toto spojení bylo realizováno i materiálně, protože ve svatovítské pokladnici spočívala svatováclavská koruna na dochované lebce světce. Čeští panovníci si ji pro korunovaci za poplatek pouze půjčovali.

Úcta k Václavovi jako ke světcí procházela napříč politickým i náboženským spektrem českých i světových dějin. Pro utrakvisty byl přijatelný, protože podle legend přijímal svátost večeře Páně pod obojí způsobou. V jeho době totiž ještě neexistovaly liturgické předpisy, nedovolující laikům svátostně přijímat víno. Pro český barokní katolicismus představoval Václav světce, který posiloval spojení vlasteneckého momentu s církví i s vládou světského panovníka. Svátek svatého Václava 28. září se zároveň stal součástí celosvětového kalendáře římskokatolické církve. Kníže Václav je pod jménem Vjačeslav též světce církve pravoslavné.

Spojení mezi českým státem a knížetem Václavem přetrvalo i do doby naší moderní státnosti. Ačkoliv pominula monarchická forma vlády, zachovalo se sepětí úcty ke světcí s národním cítěním. Toto sepětí vyjadřuje dodnes Svatováclavský chorál. Středověká píseň oslavující svatého Václava patří k nejstarším památkám české písňové tvorby a v minulosti hrála podobnou roli, jako v dnešní době státní hymna. Její slova jsou zároveň modlitbou za národ: „Svatý Václave ... Ty jsi dědic české země, rozpomeň se na své plémě, nedej zahynouti nám, ni budoucím.“

28. 9. 1929 proběhly v naší vlasti velké oslavy Svatováclavského milénia. Při této příležitosti byla slavnostně otevřena dostavěná katedrála svatého Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě. Na počest knížete bylo také tehdy jeho jménem pojmenováno původně Dómské náměstí před katedrálou svatého Václava v Olomouci. V roce 2000 byl pak svátek svatého Václava vyhlášen Parlamentem České republiky státním svátkem jako Den České státnosti.

Církev československá husitská, která zdůrazňovala svůj národní charakter, proto od svých počátků nemohla tradici svatého Václava opomenout. Vzhledem k odmítání tradiční koncepce úcty ke svatým však musela zároveň řešit otázku, jak se s jeho charakterem světce římskokatolické církve vyrovnat. Tuto otázku se pokusil vyřešit patriarcha Karel Farský výkladem ve své práci „Stát a církev“ (Praha 1924, s. 12–14). Hledal kořeny svatováclavské tradice již ve slovanském dávnověku a spojoval je zároveň s pohanským kultem božstva Svantovíta, který byl při christianizaci Slovanů nahrazován úctou ke svatému Vítu. Tomuto světcí byl zasvěcen kostel na Pražském hradě, který se stal také místem posledního odpočinku svatého Václava a centrem jeho uctívání. Stručné shrnutí Farského výkladu je též uvedeno v některých starších vydáních zpěvníku naší církve, jehož součástí byl Svatováclavský chorál od první poloviny 20. let až do počátku 50. let 20. století. Na závěr mého příspěvku uvedu toto shrnutí, které představuje svérázný religionistický výklad. Farského pohled by si ovšem zasloužil podrobnější kritický rozbor, který však přesahuje hranice této úvahy.

Ve Zpěvníku písní duchovních ČČS z roku 1927 se tedy u Svatováclavského chorálu nachází následující vysvětlení: „Národové žijí životem ne let, nýbrž věků. I v písni svatováclavské je kus staré duše české, z které ozývají se potuchy předkřesťanských dob staroslovanských, kdy středem náboženského života býval kult boha Svantovíta, ochránce národa ve válce i dárce hojnosti v míru. Představy Svantovítovy (byly) přeneseny pak na knížete Václava, jehož kult (byl) položen ke Chrámu svatovítskému – bývalému to božišti boha Svantovíta.“

Bohdan Kaňák

Paul Claudel o svatém Václavovi

Paul Claudel (1868–1955), francouzský básník a diplomat, byl v roce 1909 vyslán do Prahy v roli konzula. Jeho přítomnost v pražském uměleckém a intelektuálním prostředí zapůsobila jako velký kámen vhozený do vody – vyvolala vlny a rozčeřila poklidnou hladinu. Všichni reagovali, někdo souhlasně, jiný pobouřeně. Claudel byl totiž velmi horlivý katolík, jak už to tak u čerstvých obrácených bývá. A soudil rychle, zbrkle a předsudečně, protože měl pocit, že už poznal pravdu a chtěl ji rázem všude a všem prosadit. Na základě povrchního seznámení s prostředím vynášel unáhlené teze – formulované ovšem poeticky a s intelektuální noblesou, takže jim ve zdvořilé společnosti nebylo možno odporovat. Své poznatky o zemi a lidech čerpal od několik přátel hovořících francouzsky, jako byla zejména malířka Zdenka Braunerová, literární kritik a překladatel Miloš Marten nebo německý student Willy Haas. Obyvatelé se mu nelíbili, krajina mu připadala fádní, emancipační snahy Čechů pokládal za naivní a pomýlené. Ale trochu se seznámil s panteonem národních světců a pohnutá duchovní historie země ho zaujala. Dokonce napsal sbírku básní v próze *Svaté obrázky z Čech* (1911). Jedna z nich je věnována svatému Václavovi. Zde je první sloka ve dvou překladech:

Překlad Miloše Martena:

Ni surová pohanova rána, ani vztek kacířů,
ni zrádci, učenci, politikové,
ni ti, kteří na slavném prahu, kde visí zabité tělo,
sebrali zlatou kouli a korunu, jež spadla,
ni sirý národ, jenž ho zapomíná, nejsou s to,
by odtrhli od nebeské brány velebného Václava,
by odloučili od Církve a od brány Boží
královskou pěst, jež ji drží za kruh a střed.
Zakořeněná mučedníkova ruko,
na které celé tělo visí,
ukazuj Bránu rozptýlenému, bludnému stádu!

Překlad Ivana Slavíka:

Divoký úder pohanův ani zášť heretiků,
Zrada a učenost, úsilí politiků,
Ani ti, kteří na prahu slavnostním, kde visí to tělo zavražděné,
Pobrali královské klenoty napospas pohozené,
Ani ten národ, jenž osiřel, jenž na něj zapomíná dnes,
Nejsou s to odtrhnout Václava od brány do nebes,
Odtrhnout od církve a od vrat do ráje, za nimiž čeká Bůh,
Pevnou pěst knížecí, jež za sám střed sevřela kruh.
Ramenou mučedníka, tak pevně do brány vrostlé,
Ruko, na které visí tělo.
Ukaž tu bránu stádcí, neboť se rozprchlo,
Neboť by zahynout mělo.

Claudel svými názory i básněmi vyvolal veliký zájem a ostré diskuse. Zapojil se F. X. Šalda i Václav Černý. Překládali ho Bohuslav Reynek i Jan Zahradníček. Psal o něm Jan Čep i Karel Čapek. Zareagovali Max Brod i Franz Kafka. Také členové katolické literární moderny a reformističtí kněží, jako byl například Karel Dostál-Lutinov, z jejichž prostředí později vzešla i Církev československá.

Uvádíme tuto báseň jednak proto, že se blíží svátek svatého Václava, pokládaný nyní na státní svátek. Dále také proto, abychom si připomněli, že v počátcích naší církve byla ochota ctít některé světce, zejména národní, větší, než si dnes myslíme. A konečně proto, že Česká republika právě převzala vedení Evropské unie od Francie. Abychom si totiž uvědomili, že naše přináležitost k Evropě, západní Evropě, je ohromnou výsadou, ale také úkolem. O to, zda a jak jsme a máme být součástí křesťanského latinského západu, a jaká je úloha nás, kteří jsme Evropou střední, se vlastně vedly takřka všechny naše národní zápasy politické, kulturní i duchovní. Svatý Václav, jeho legenda a kult, je součástí širších náboženských tradic, zasahujících svým vlivem i do jiných evropských zemí. Ovšemže jde o vliv mnohdy kontroverzní a diskutabilní. Vzpomeňme třeba jen neblahé Svatováclavské orlice, již nacistický režim za Protektorátu vyznamenával české kolaboranty a konfidenty. S velikým znepokojením sledujeme vyjádření kardinála Dominika Duky o svatém Václavovi, protože za nimi tušíme interpretaci, která je konfrontační, nikoli ekumenicky vstřícná. Zkrátka postava svatého Václava, a hlavně jeho takzvaný druhý život, tedy role, jakou sehrává v národním povědomí a v různých politických mýtech, vyvolává silné emoce a vede k vášnivým sporům a střetům – podobně jako třeba existence pomníku Husova na Staroměstském náměstí a Mariánského sloupu tamtéž.

Paul Claudel vnímá svatého Václava jednostranně jako výzvu přiklonit se k Západu, k latinskému, „římskému“ křesťanství. Husitství a protestantismus vidí jako politováníhodnou úchylku. Tak jednoduché to ale v dějinách nebývá.

Na jiném místě tohoto čísla našeho časopisu uveřejňujeme stať, kterou o Claudelovi napsal Emil J. Havlíček (1941–2012), duchovní naší církve, literát a překladatel.

Vladimír Šiler

Bojovný časopis „Palcát“ za nacistické okupace

V roce 1939 se v Církvi československé (husitské) – CČS(H) vydávalo 16 periodických časopisů, z nichž pouze dva vycházely až do roku 1945. Výjimečné postavení mezi listy CČS(H) měl týdeník *Palcát*, do kterého byl v roce 1939 včleněn časopis *Čechoslovák*, jenž vycházel pro náboženské obce na Moravě, Slovensku a Podkarpatorusku od roku 1924. To byl také jediný úspěch slučovací akce, o níž se CČS(H) v prvním okupačním roce pokusila. *Palcát* patřil k nejkvalitnějším časopisům vycházejícím ve válečných letech v CČS(H). Nejenže v mnohem větší míře pokrýval dění na Moravě, Slovensku a Podkarpatské Rusi, ale otiskoval také řadu článků, které nebyly přijaty do ústředního Českého zápasu. Pod redakčním vedením Štěpána Pavlického se *Palcát* vypracoval na nejbojovnější periodikum, které se všemožně snažilo odolávat cenzurnímu tlaku a občas nereflektovalo restriktive tiskového dohledu, což záhy vedlo k jeho zániku.

Již po zavedení předběžné tiskové kontroly na podzim 1938 se v řadě čísel objevovala prázdná místa, která cenzura nepustila do tisku. Redakce časopisu, který v posledním roce své existence v podtitulu nesl označení „List CČM diecéze moravské a ostravské“, se přesto nadále snažila uchovávat si autorskou autonomii. Vydávání týdeníku se dařilo udržet do května 1940, kdy olomoucký biskup Stejskal odřezal následující rozhodnutí o jeho úředním zastavení: „Policejní ředitelství v Olomouci na základě zákona o mimořádných opatřeních čís 300/1920 Sb. z. a n. ve znění zákona čís.125/1933 Sb. z. a n. zastavuje s okamžitou účinností vydávání periodického tiskopisu *Palcát* vydávaného v Olomouci a tištěného v Hanácké knihtiskárně spol. s.r.o. v Olomouci. Důvody: Vydavatelství periodického tiskopisu *Palcát* nedbalo v poslední době pokynů a napomenutí tiskových dozorcích orgánů a dopustilo se v tisku několika přehmatů, jimiž byl vážně ohrožen veřejný zájem. V čísle 18 ze dne 2. května 1940 byl pak uveřejněn článek (Zrádce na str. 2), obsahující nebezpečné hrozby, který nebyl předložen k povinné tiskové prohlídce.“

Vedení olomoucké diecéze se ještě snažilo využít kontaktů hrotovického faráře Rudolfa Ceha: „Žádáme Tě, abys byl tak laskav, a pokud je Ti to možno, abys požádal písemně někoho ze svých známých, aby ještě osobně intervenoval v této věci (obnovení *Palcátu* – pozn. autora) u p. dr. Czermaka v Brně.“ Když olomoucké církevní vedení celý měsíc neobdrželo ve věci znovuobnovení vydávání *Palcátu* žádné zprávy, ještě jednou se v červenci 1940 s žádostí o intervenci obrátilo na hrotovického faráře, u kterého vzhledem k jeho německé národnosti předpokládalo lepší vyjednávací pozici, nežli mělo samo. Biskup Stejskal s okruhem svých nejbližších spolupracovníků stále doufal, že se podaří vydávání diecézního periodika obnovit. Nejistota, která kolem časopisu v červnu a červenci 1940 panovala, způsobovala odliv předplatitelů, kteří se začali přihlašovat k odběru jiných církevních listů. Rudolfu Cehovi se skutečně podařilo u referenta pro kulturně-politické záležitosti dr. Czermaka vyjednat audienci, která ale jen potvrdila, že časopis byl zastaven definitivně a jeho vydávání nebude již obnoveno. Referent upozorňoval na ignorování předběžné cenzury, které vůbec nebyl předložen jeden z článků posledního čísla, což označil v době válečné za neodpuštělné. Dále upozornil, že odpovědný redaktor může být rád, že proti němu bylo upuštěno od trestního stíhání. „Utěšoval mě pak tím, že byly a budou zastaveny jiné, větší časopisy a noviny a že v době válečné nebude uvolněn ani jeden.“

Peníze, které nyní uložíte, NEPODLÉHAJÍ MORATORIUMU. Ukládejte opět své hotovosti u Československé záložny ve Sl. Ostravě.

CRAVATON Hamp! Feže ceny, proto je oblíben, jen u zákazníkú Anglická 4 Křavaty, košile, rukavice

Jedna z tiskových stran *Palcátu* z 3. listopadu 1938 po zásahu cenzury

Rozhovor s nemocničními kaplany

Olomoucká diecéze CČSH má ve své jižní, olomoucké části jednoho nemocničního kaplana, který působí ve Fakultní nemocnici. Další tři duchovní se na službu nemocničního kaplana připravují. V severní, ostravské části jsme však odkázáni na péči kaplanů z jiných církví. To není zásadní problém, protože kaplani jsou z povahy své služby vždy otevření široké ekumeně, dokážou poskytnout kvalifikovanou duchovní podporu věřícím různých církví, ale i lidem nábožensky nevyhraněným nebo hledajícím. Proto jsme vyzpovídali dva kaplany, kteří slouží v Ostravě a Třinci, abychom zjistili, s kým se případně věřící naší církve nebo lidé s naší církví tradicemi spjatí mohou v nemocnicích setkat. Jsou to katolický kněz, ThLic. Václav Tomiczek, PhD. a evangelická farářka, ThDr. Miriam Szókeová, PhD.

Máte vysoce specializované a nadstandardní akademické vzdělání. I „běžné“ kaplanské zkoušky jsou poměrně náročné. Nehrozí tady „převzdělanost“? Víme, že u zdravotních sester a sociálních pracovníků se přílišný důraz na akademickou kvalifikaci ukázal jako krok špatným směrem – tito lidé pak obvykle končí v kancelářích zavalení papírováním a manažerskou činností. Příliš mnoho teorií odvádí od praxe. K běžným pacientům/klientům má možná blíž člověk, který je takřkajíc „na jejich úrovni“, je s nimi „na stejné lodi“. Jak je to s rozporem mezi „expertem“ a „praktikem“ v práci kaplana?

VT: Teď budu mluvit opravdu sám za sebe, možná to jiní kaplani mají jinak... Nechci, aby to, co řeknu, vypadalo naivně nebo amatérsky, ale kaplana jsem chtěl dělat v první řadě proto, abych byl s nemocnými lidmi a jejich rodinami, abych jim byl nablízku a posloužil jim. Jak říká moje skvělá kamarádka zdravotní sestra: „Zastavit se při člověku.“ Povahou jsem určitě praktik a nechci to na sobě nijak měnit. Na druhou stranu pořád vnímám, že navazující vzdělání nemocničního kaplana je velmi potřebné právě pro tu praxi, abychom nebyli amatérští, nedělali naši službu jen „tak nějak“ nebo dokonce propadli pocitu, že si vystačím se základním teologickým studiem až do důchodu. Poslání kaplana je natolik specifické, že potřebuje další vzdělávání, ale vnímám, že všechny absolvované kurzy byly u mě opravdu pro praxi. Proto také říkám kaplanům, které mám na starosti, že určitě musí mít absolvován základní dvousemestrální kaplanský kurz, který je povinný, ale další vzdělávání ať si dělají podle toho, co je zajímá, v čem se chtějí posunout. Na druhé straně ale nechci, abychom jen cestovali po kurzech, supervizích a konferencích, především jsme tady přece pro pacienty, ale také jejich rodiny a nesmíme zapomínat ani na personál.

MS: Expert ve smyslu teoretického odborníka by samozřejmě pacientovi nebyl moc přínosem. „Praktik“ – ve smyslu spolupacienta či zdravotníka, který se současně rozhodl navštěvovat pacienty – může nechtěně a nevědomky pacientovi dokonce i ublížit, pokud nebude působit pod dohledem supervize, kde by refletoval své jednání a postoje. Důležité je specializované praktické vzdělání s nácvikem konkrétních komunikačních a dalších zručností, se schopností pracovat s emocemi (vlastními a pak u druhých), pracovat s jinakostí v oblasti teologie, náboženství a také supervize. „Být na jejich úrovni“ a „být na stejné lodi“ vnímám jako dvě různé věci. Kvalitně působící nemocniční kaplan/ka se sníží k pacientovi natolik, aby byl s ním/ní na jeho/její úrovni. Nebylo by pro pacienta nápomocné, kdyby odborník byl s ním „na jedné lodi“, protože když se „loď začne potápět“ – začnou se topit všichni a nemůže přijít adekvátní podpora, která je zapotřebí „z břehu/z venku“, odněkud, „kde neteče do bot“.

Někdy paradoxně víc šancí k vzájemnému spirituálnímu otevření má „světský“ zdravotnický personál, protože vůči „profesionálním“ duchovním mívají pacienti jistý zdvořilý odstup, možná ostych.

VT: Je to přesně tak, jak říkáte. Tvrdím už dlouhou dobu, že je to nemocniční personál, kdo může s pacienty otvírat náročná témata a také rozlišovat, kdy je doprovázení kaplanem na místě. Jsem vděčný za to, že mi, samozřejmě po určité době vzájemného „oťukávání“, především staniční sestry samy doporučují, za kým se mám zastavit, koho podpořit, potěšit rozhovorem, někdy modlitbou, snad i svátostmi...

Problém je už na příjmu v nemocnici. Zdravotní sestra provádí vstupní pohovor a jeho součástí je i dotaz na „duchovní potřeby“, například otázkou „Budete si přát kněze?“. Podle zkušeností na takto formálně položenou otázku většina lidí odpoví „Ne, samozřejmě že ne!“. Jak jinak by se tedy daly služby duchovní povahy nabídnout?

nout? Jak jinak zjistit „duchovní potřeby“?

VT: Musím říci, že způsob nabízení duchovní péče je velkým problémem zvláště v naší společnosti, která je vůči křesťanství a církvím velmi předsudečná. Ale na druhou stranu i my křesťané bychom měli zpytovat svědomí, protože i my v sobě velmi často živíme nezdravé předsudky vůči společnosti... Sám jsem ovšem velmi překvapen, že když se snažíme oboustranně předsudky odbourávat, najednou se lidé začínají obracet s prosbou o pomoc, povzbuzení, radu – a všimněte si, prosím, že se stále ne bavíme o „věřících“, tedy o aktivních členech církevních obcí, ale spíše o těch, kteří stojí „na pomezí“.

Co se týče konkrétního způsobu zprostředkování duchovní péče, vidím u stále více zdravotníků, že sami přemýšlejí, jak nejlépe službu nabídnout. Ono to totiž vůbec nemusí být u příjmu pacienta, tehdy je přehlacen jinými věcmi a otázka může být špatně pochopena nebo přeslechnuta. Spíše později, když se nemocnému různé věci „honí hlavou“, tehdy je na místě otázka po duchovní péči. Moc se mi líbí to, co vymyslely sestry paliativního týmu Fakultní nemocnice v Ostravě, které nabízejí duchovní péči stylem: „Když posloucháme to, co vás trápí a asi to teď máte hodně těžké... Víte, máme tady v týmu člověka, který by vám mohl pomoci – nemocniční kaplan...“. Divil byste se, ale když se podají věci v souvislostech a slovo kaplan zazní až na závěr (aniž by se ale zatajovalo), pacienti reagují zcela jinak a zájem velmi často projeví.

MS: Ideální by bylo, aby u příjmu pacienta zazněl jednoduše dotaz na duchovní potřeby pacienta, nebo na jeho duchovní prožívání a taky, jestli si ve svém duchovním prožívání v nemocnici přeje návštěvu nemocničního kaplana/kaplanky. Před pár měsíci jsem si potvrdila, že některé nemocnice v našem kraji to dělají, ale některé to nezjišťují – naplňování duchovních potřeb má podle nich za úkol rodina hospitalizovaného. Nemůžeme pak tvrdit, že toto je spolupráce s nemocničním kaplanem/nkou, a že je součástí týmu. Od toho máme pořad v některých nemocnicích daleko. Od kolegů v Praze však vím, že na základě nahlášených duchovních potřeb pacienta volá personál právě nemocničního kaplana/nku. Takže někde to funguje a prý je to součástí akreditace konkrétní nemocnice. Je v tom pořad nesoulad.

Děláte si nějaké „duchovní posouzení“, tedy zařazení pacienta/klienta do jisté kategorie podle duchovních potřeb? Jde o to, jestli to, co se učí na univerzitách a jak se to praktikuje například v USA, funguje taky v Česku, zda to platí i na průměrné Čechy.

VT: Moje osobní zkušenost s nemocnými v rámci české (moravské, slezské...) mentality je taková, že nemají rádi dotazníky spirituality, protože jsou mnohem více uzavření, vnímají duchovní prožívání jako něco niterného a zcela osobního, což se jim špatně tematizuje navenek. Myslím, že to známe z obecné pastorační činnosti i u aktivních členů našich církví, neradi se prostě „sdílíme“. Proto zahraniční standardizované (spíše kvantitativní) dotazníky nevidím jako příliš vhodné. Osvědčil se mi dotazník HOPE (hope / organised religion / practice / effect), ale spíše jako okruhy, kterými se můžeme ve volném rozhovoru s pacientem zabývat a v nichž zaznívá jeho specifický způsob prožívání jak (obecné) spirituality, tak i případné (konkrétní) religiozity, tedy příslušnosti k církvi nebo náboženství. Na základě dotazníku HOPE také zpracovávám svou kaplanskou dokumentaci.

MS: Ano, poznámky po návštěvě pacienta si rozhodně dělám, pokud ne pro nemocnici, tak určitě pro sebe. Naučila jsem se to v průběhu pastoračního studia v Kanadě, kde jsme takové „duchovní posouzení“ psali pro nemocnici a také pro kolegy. Obsahovalo duchovní potřeby nebo popis duchovního prožívání a také popis mého pastoračního působení u pacienta. Nenazývala bych to zařazení pacienta do jisté kategorie. Tím se právě lišíme od jiných profesí. Jelikož bolest či jakékoli trápení je univerzální věc – zasahuje člověka stejně v USA nebo v Česku. Vše, co jsem se naučila v Kanadě, dokážu aplikovat u českých pacientů. Rozdíl je v tom systému a fungování kolem pacientů, tedy organizační stránka věci a také ta spolupráce, kolegiálnost, nebo multidisciplinarita. V tom se lišíme, aspoň podle mého subjektivního vnímání.

Ve větších nemocnicích a v hospicích je spolupráce s kaplany dobře rozvinutá a efektivně organizovaná. Zato v menších zařízeních, jako jsou různé domovy pro seniory, charitní střediska či azylové domy se vše ponechává jen na iniciativě klientů nebo snaživého duchovního. Mohly by tady církve, jejich vedení, jejich „managementy“ dělat něco lépe?

VT: Otázka, jak pracovat především v domovech pro seniory, zaznívá stále častěji, totiž, je zájem o to, aby i zde byl ustanoven nějaký typ systematické duchovní péče. Za katolickou církev musím říci, že se to už řeší na úrovni biskupství, ale nejsem si jist, zda jsme schopni toto všechno zastat jakožto nemocniční kapla-

ni. Není nás tolik a práce v nemocnici, i když to tak nevypadá, je dosti odlišná od pobytových zařízení. Navíc je třeba si uvědomit, že sociální služby patří pod MPSV, tedy celá legislativa a podpora ze strany státu a zřizovatele by musela být vybudována zcela znovu. Jako cestu vidím zapojování pastoračních pracovníků v rámci jednotlivých farností a církevních společenství, kteří by byli vyškoleni pro specifika geriatrické péče a poskytování duchovního doprovázení v pobytových zařízeních se seniory.

MS: Hospice vnímám jako jinou kategorii, od které se můžeme rozhodně učit a inspirovat v otázce spolupráce. V blízké době očekávám novou formaci duchovních v České republice, a to kaplany pro sociální služby. Sama působím kromě pozice nemocniční kaplanky taky jako duchovní v rámci Slezské diakonie a můžu říct, že vedoucí zaměstnanci u nás rozumí tomu, co jsou duchovní potřeby klientů, co jsou křesťanské hodnoty, ke kterým se organizace hlásí, a tedy dokážou zavolat duchovního, spolupracovat s ním. Je to však dlouhodobá práce na různých úrovních, nejen managementu směrem dolů. Význam přikládám i každému školení nových zaměstnanců v organizaci. Církve by mohly ještě více podporovat pastorační vzdělávání, oslovovat a podporovat kandidátky a kandidáty pro teologické studium a následné praktické směřování do různých rezortů (nemocnice, sociální služby, vězennství apod.)

Obvykle vážne komunikace mezi duchovní péčí ve farnosti a v nemocnici. Nemocniční kaplan se od místního kněze nedozví, že jeho „ovečka“ se ocitla v nemocnici, a naopak – člověk propuštěný z nemocnice, kde si pěkně popovídal s kaplankou, je ponechán sám sobě, nikdo se nedozví, jak slibně se rozvinul jeho duchovní život.

VT: Myslím, že v tomto se situace silně vylepšuje. Velmi často mi volají rodiny, že někoho mají v nemocnici, ať ho navštívím a ozývají se také duchovní, abych došel za jejich farníky. Trochu bych rozlišil dva případy. Pokud se jedná o aktivního člena církevního společenství, tam si myslím, že předání zpět do domácího prostředí a do domácí duchovní péče není problém. Ti lidé se s knězem/pastorem/kazatelem znají a i já třeba po telefonu jsem schopen předat nějaké informace. Složitější to je u lidí ne úplně praktikujících, ale s těmi se snažím už v nemocnici hovořit o tom, jak si přejí být „zasíťovaní“ v místním společenství, anebo doporučím duchovního v nejbližším okolí a sám ho třeba také kontaktuji.

MS: V menších městech a na vesnicích tato informovanost ještě funguje. Když církevní komunita ví, že má ve svém okruhu nemocničního kaplana/kaplanku, je schopen farář (v době pandemie nám to fungovalo výborně) nebo samotní farníci požádat o návštěvu v nemocnici pro svého příbuzného. Na začátku své kaplanské služby jsem měla tendenci informovat o svých intervencích u pacientů také v jejich domácích farnostech. V praxi jsem zjistila, že ne vždy si to sám pacient/ka přál/a. A to je pro mne důležité. Pokaždé se zeptám pacienta, jestli by si přál, abych zavolala faráři, který může situaci pacienta vložit do přímluvných modliteb v neděli na bohoslužbách, nebo ho navštívit po návratu z nemocnice. Posledně mi pacientka sdělila, že ona sama zavolá faráři na mobil. Tu možnost rozhodování samotného pacienta o sobě a také o tom, jak se případně rozvinul jeho duchovní život, potřebuje mít on/ona sám/a ve své režii. Od té informovanosti o něm bez něj se rozhodně upouští, a je to dobré.

Je fakt, že ve městě se nemocniční kaplan často nedozví ani od faráře a ani od rodiny, že je v nemocnici hospitalizován nějaký člověk z kostela. A zkuste jako kaplan/nka nenavštívit toho tradičního věřícího, který je v nemocnici víc než týden? Nikdo Vám o tom nedal vědět a rodina automaticky očekává, že jako kaplan/nka budete hojně navštěvovat spolu-věřícího (i když on si možná z domu přinesl duchovní literaturu, modlí se...). A ta rodina si možná půjde stěžovat až k biskupovi. Několikrát jsem to zažila – na Slovensku i v ČR. To se pak „žehlí“ ve vlastní církvi ještě nějakou dobu.

Mám určitou obavu, možná předsudek: Podle mě katolický kaplan bude vidět v pacientovi/klientovi katolika, který se potřebuje usmířit s Bohem, se světem a lidmi, tj vyzpovídat, přijmout viatikum a eucharistii, pomodlit se růženec a s Pánembohem umřít... Podle jejich základního předporozumění je totiž každý člověk katolík, jen to možná některý ještě nebo už neví. Proto každý potřebuje svátosti a růženec a mši u oltáře, třeba v improvizované kapli nemocničního pokoje. Oni jsou asi opravdu přesvědčeni, že jejich role je právě v tom – poskytovat něco, co laický personál neposkytuje. V tom je podle nich zřejmě ona dělba rolí, profesní specializace. Jediné, co je zajímavé, asi bude, zda dostanou požadované informace od daného zařízení, zda dostanou požadované časy a prostory, aby mohli vykonávat své rituály.

VT: Odvolám se na to, co už bylo zmíněno: totiž kvalitní vzdělání nemocničního kaplana. Na kurzech se právě hodně bavíme o tom, jak široké to pojetí služby je, že se nemá zúžit jen na tzv. „svátostnou“ pastorační. Samozřejmě, že katolický kněz bude mít vždy svátosti jako prioritu a je to tak dobře. Musí ale rozlišit, kdy je vhodné svátost udělit, a kdy je vhodné „pouze“ doprovázet. A zejména si uvědomit, že doprovázení a rozhovor není „pouze“, není to něco „menšího“. Pro mě bylo velkou pomocí to, co říká sv. Ignác z Loyoly a vlastně z čeho vychází i současný papež František: abychom viděli druhého člověka jako toho, kdo je na cestě a já jsem pozván na kousek té cesty s ním, přistupuji jako Filip do vozu ke komořím etiopské královny. Přistupuji na určitý čas a ten čas je vzácný, je to dar pro nás oba. Samozřejmě že pro mě jako katolického kněze jsou svátosti tím největším, co mohu zprostředkovat, ale pokud to není možné, nevádí, mám stále možnost doprovázet, posunout se s tím nemocným po jeho cestě a pak zase z toho jeho životního vlaku vystoupit. Tím nás také Bůh vede k pokoře, že to přece není kaplan, který obrací, ale je to Pánova milost.

Mám určitou obavu, možná předsudek: Evangelický duchovní bude ustavičně listovat v Bibli, hledat to „pravé slovo“, totiž správný biblický verš, a pak se bude chtít hodně emotivně modlit.

MS: Je to opravdu předsudek. Systém vzdělávání nemocničních kaplanů se v republice posunul a posouvá natolik dobrým směrem, že k žádnému „tlačení“ ze strany jakékoli církve by nemělo docházet. Máme to jasně obsaženo v Etickém kodexu, takže kdyby k něčemu takovému přeci jen někde došlo (ono se to stalo i v Kanadě a ten člověk dostal hned výpověď), tak je možné se právě opřít o Etický kodex. Ano, nemocniční kaplan se regulérně může cítit bezradný a bez nástrojů a šablon (ono jednodušeji se nám funguje s nějakými šablonami), ale neznamená to, že to nemocničního kaplana nějak diskvalifikuje a taky to neznamená, že je na tom úplně stejně jako kdokoli z personálu. Je na tom přeci jinak, protože má svůj úhel pohledu, svou naději, Boží pokoj, s kterým do situace vstoupil a když danou situaci nějakým způsobem uzavře a s pacientem se rozloučí, tak si to celé – se vši vlastní bezradností – bude potřebovat přinést právě do té zmiňované supervize, kde si to s jiným odborníkem rozebere a najde další své možnosti. Aby se pak příště v podobné situaci mohl možná zachovat trochu jinak.

Pacienti či klienti se zřejmě obávají jevu, jemuž odborně říkáme proselytismus, tedy lidově „lanaření“ – že je kaplan bude přetahovat do své církve, připoutávat k nějaké komunitě nebo farnosti.

VT: Tady je potřeba jasně říci, že kaplan nesmí „přetahovat“ ovečky, má to výslovně zakázáno etickým kodexem i legislativou Ministerstva zdravotnictví, Ekumenické rady církví a České biskupské konference. Naopak je jeho povinností, když „najde“ na pokoji věřícího jiné církve, zprostředkovat mu návštěvu jeho duchovního. Toto jsou věci, které si hodně hlídáme. Samozřejmě, pokud je ze strany nemocného zájem, navštěvujeme i členy jiných církví s modlitbou, čtením z Bible, podporou, ale jen s jejich vysloveným souhlasem a určitě bez proselytismu.

MS: Tento jev máme ošetřený právě ve zmiňovaném Etickém kodexu. Pokud by se někde objevil, je zapotřebí hned jednat a odvolat se na schválený Etický kodex. Naším úkolem je chránit pacienty.

Poškádlím Vás otázkou: Co si počne katolický duchovní s typickým „Čechoslovákem“ nebo „husitou“, když ten zná jen tu „svou“ Farského liturgii a bude si třeba chtít zazpívat svou oblíbenou píseň „Na břehu Rýna ze hranice vzňaté / již stoupá dým a jisker tisíce.“...?

VT: Je to otázka po praktickém ekumenismu. Tady, v pastoračním rozhovoru, se projeví, jestli se účastním např. Aliančního týdne jen proto, že se to má, anebo proto, že umíme najít společný jazyk i v konkrétní modlitbě a sdílení. Píseň o Janu Husovi bychom si asi nezazpívali, ale můžeme se dnes už otevřeně pobavit o spoustě věcí, ke kterým třeba právě Mistr Jan Hus dal podnět... Pro mě osobně není ekumenický dialog zas takový problém, protože pocházím z Českého Těšína a polovina mé rodiny čerpá z luterské tradice...

Otázka „na tělo“: Lidé už sice vzali na vědomí, že v nekatolických církvích jsou ženy duchovní, ale když takový člověk s „tradičními“ představami je konfrontován s realitou farářky v taláru, nezablokuje se v něm něco?

MS: V taláru v nemocnici nikdy nechodím (Kdyby přišli na bohoslužbu v nemocnici pacienti s tradičními

představami a přáli by si vysloveně, abych si talár vzala, tak jim to splním. Když si kdysi evangelický pacient přál, abych měla talár u jeho zpovědi a Večeře Páně, tak taky ano.) V zahraničním prostředí jsem chodila v civilu, v onkologické nemocnici mi byl zapůjčen bílý plášť a bílé kalhoty, takže jsem to respektovala s rizikem, že si mě budou plést s rehabilitační sestrou nebo s paní psycholožkou. Vysvětlilo se to pokaždé v první větě. Pacienti s tradičními představami mě příjemně překvapují, když říkají: „Ano, u nás by ta bohoslužba vypadala jinak, ale jsem tak rád za možnost přijít se pomodlit, že беру každou příležitost, která se nabízí.“ Dokonce říkají: „Tento rozhovor mi pomohl ještě více než bych si myslel, že mi rozhovor s farářem může pomoci.“ Taková vyjádření jsou potvrzením, že ta služba byla opravdu kvalitní.

VT: Toto si musí asi každý člověk probojovat a přijmout sám, ale na druhou stranu vnímám, že není vůbec potřeba, abychom v nemocničním prostředí chodili v talárech. Naopak se mi osvědčilo civilní oblečení, co více, od covidového období doposud nosím (spíše z hygienických důvodů) bílé lékařské kalhoty a košili. Všude, kam přijdu, se představím a netajím, kdo jsem, ovšem talár skutečně může v lidech zcela zbytečné předsudky, o které opravdu nestojím. Možná ale v této souvislosti stojí za to zmínit, že i v rámci katolické církve mohou působit nemocniční kaplanky (za předpokladu splnění podmínek: Mgr. teologické vzdělání, kurz kaplana, vyslání biskupem), a tady byl občas problém, kdy se katoličtí pacienti domnívali, že jde o farářku protestantské církve. Ale, jak říkám, je to o zvyku a tyto věci, když se dobře vysvětlí, už nikdo moc neřeší.

Tlačím Vás touto otázkou „ke zdi“: Co když jde o vlašné věřící, konfesně nevyhraněné, o všelijaké ty něcoisty, o lidi hledající nebo experimentující s všelijakými esoterickými bláznivinami? I tam se bude nabízet zase jen růženec? A rituály podle misálu? Biblický citát, píseň z kancionálu? Není náhodou v takové situaci kaplan na tom úplně stejně jako kdokoli z civilního personálu? Totiž úplně bezradný a bez nástrojů a šablon?

VT: Kaplan by (snad) i v této situaci nemusel být bezradný. Totiž za jednoho předpokladu, který je ale v kaplanské službě zcela zásadní a o němž jsme měli možná hovořit úplně na začátku. Často si o tom povídáme i s personálem nemocnic a snažím se to prezentovat i mým studentům. Rozlišujeme, prosím, mezi spiritualitou a religiozitou. Spiritualita je obecné přemýšlení a přesvědčení o věcech, které mě přesahují, jak říká jeden nemocniční kaplan: „O čem přemýšlím, když nemůžu v noci spát?“ Religiozita je už příslušnost k určité církvi, náboženství. Ta religiozita je spojena s určitými rituály (modlitby, písně, liturgie...) a symboly (Bible, růženec...). V rozhovoru s člověkem nevyhraněným se na rovině religiozity nejspíš nesejdeme, ale to neznamená, že si nemáme o čem povídat, v čem se podpořit. Já nemusím souhlasit s pacientovými postoji a přesvědčením, ale to neznamená, že se mu nebudu věnovat. Vidím tady dva směry, k nimž je povolán nejen nemocniční kaplan, ale domnívám se, že i každý, kdo přijal ve křtu Krista: být pevně ukotven ve víře a ve vztahu k Bohu, a to proto, abych mohl vycházet ke druhým lidem. To, co nám v prvotní církvi ukazuje dvojice Petr a Pavel: první byl zaměřen více pastoračně (dovnitř společenství, vůči žido-křesťanům), druhý evangelizačně (ven, misijní cesty, pohano-křesťané).

Dotaz docela speciální: Fungujete taky jako člen paliativního týmu? Jak Vás berou ostatní členové, profesionálové ve svém oboru? (Na vysvětlenou pro čtenáře: Paliativní tým funguje ve větších nemocnicích. Zahrnuje lékaře, zdravotní sestru, fyzioterapeuta, psychologa, sociálního pracovníka – a někdy také nemocničního kaplana. Paliativní tým neposkytuje své speciální služby jen umírajícím, může jít o případy, kdy pacient/klient se po těžké nehodě nebo nemoci vrací do běžného života.)

VT: Paliativní tým Fakultní nemocnice Ostrava byl založen před čtyřmi lety, kdy jsem už šest let do nemocnice docházel a mnoho lidí mě už znalo. Velice si cením paní náměstkyně ředitele, která od počátku tvrdila, že kaplan musí být členem týmu. Proto jsem byl už u jeho vzniku a vztahy v týmu se tvořily postupně ale velmi spontánně. Musím říci, že mě ostatní berou skutečně a bez nadsázky jako plnohodnotného člena, konzultujeme spolu pacienty i jejich rodiny, v rámci konziliární činnosti (návštěvy pacientů na pokojích nemocnice) nabízejí mou službu a jsou schopni i sami rozlišit, kdo by ji potřeboval.

MS: V současnosti nefunguji v paliativním týmu, ale v minulosti jsem působila šest let na paliativním oddělení na Slovensku. Byla to asi nejlepší spolupráce, jakou jsem v našem česko-slovenském prostředí měla možnost zažít.

Otázka zvědavých: Jako kaplani chodíte v nějakém duchovenském oděvu, v civilu, nebo bílém nemocničním plášti? Hraje to nějakou roli?

VT: Odpověď jsem dal v kapitole o talárech...

MS: Nechodím ve speciálním oděvu, za důležité však považuji jmenovku.

*Otázky kladl a za odpovědi děkuje
Vladimír Šiler*

Poznámka na závěr:

Z rozhovorů rovněž vyplynulo, že situace s nemocničními kaplany se překvapivě zlepšila během covidových opatření. Jednak byli kaplani často jediní, kdo směl na pokoje. A za druhé si zdravotníci – a celá veřejnost – uvědomili, jak je i tato specifická služba v rámci celostní péče o člověka potřebná. V roce 2019 byla uzavřena dohoda mezi Ministerstvem zdravotnictví a zástupci církví (Ekumenickou radou církví a Českou biskupskou konferencí) o duchovní péči ve zdravotnictví. Kaplanská služba, ale i běžná pastorační péče místních duchovních tak dostává důležitý organizačně právní rámec. Další pozitivní zprávou je, že od roku 2018 se daří stále víc financovat paliativní péči v různých zařízeních z veřejného zdravotního pojištění. A v roce 2022 skončil pětiletý pilotní projekt, který potvrdil prospěšnost paliativní péče i v nemocnicích, což přispělo jak k lepšímu pochopení významu nemocničních kaplanů a pastoračních pracovníků, tak i k větší akceptaci paliativní péče v rámci medicínské vědy a lékařského povolání.

Dicézní synoda - Sola Gratia

"Sola Gratia" je název penzionu, který už druhým rokem poskytuje zázemí pro synodu duchovních naší diecéze. Každoročně náboženské obce vysílají své sestry farářky a bratry faráře, jáhny, kazatele i pastorační asistenty, aby společně s bratrem biskupem splnili povinnost, kterou ukládají řády a strávili společný čas modlitbami, vzděláváním i diskusemi nad aktuálními tématy. Diecéze zve vždy zajímavé hosty - letos jimi byli: bratr patriarcha, se kterým jsme diskutovali o výsledcích sčítání lidu vzhledem k naší církvi, bratr docent Vogel, proděkan Husitské fakulty, s velmi podnětnou přednáškou o otázce Teodiceje - proč je zlo ve světě, když je nad námi dobrý Bůh a paní magistra Vymětalová nás seznamovala s možnostmi supervize. Jistě i díky Boží milosti, která se tak příhodně odráží v názvu penzionu, jsme však skupinou nejen spolupracujících kolegů, ale také i lidmi, kteří jsou spolu rádi. Mnohé pojí přátelské vztahy a můžeme využít tuto příležitost i k osobním setkáním, sdílení a chvílím večerního relaxu. Obohaceni se poté vracíme, rozdávát z toho, co jsme přijali... Doufejme, že Boží milost v rozmanitých formách nás bude provázet i nadále, ve všem našem konání i ve všech našich vztazích - i příští rok na synodě, ať už se místo jejího konání bude nazývat jakkoli.

Gabriela Bjolková

Pouť na Ostravici

Jako každým rokem i letos se (pod záštitou Olomoucké diecéze a Ostravského vikariátu) konala tradiční pouť k Winklerově zvonici na Ostravici. Stalo se tak 5. 7. i přes nepřízeň počasí. Poutníci dorazili vybaveni deštníky, ale především radostí, že se zase po roce na těchto památných místech potkají se svými známými. Mnozí z nich jsou velcí pamětníci. Tady si uvědomujeme, jak ten čas letí. Slavnostní bohoslužbu vedl bratr biskup Mgr. Tomáš Chytil a sestra vikářka Mgr. Gabriela Bjolková. Kázání bratra biskupa bylo pro přítomné povzbuzující a především inspirující. I přes hustý déšť jsme si uvědomovali, jak důležitá jsou pro nás tato setkání. Díky obětavosti jednoho z poutníků se rozezněl i zvon a svátečně tak ukončil bohoslužbu. Snad nejvýstižněji vyjádřila pocity všech přítomných slova malé účastnice pouti: „Příští rok se zase se všemi uvidíme.“

Lucie G. Peterová

Claudel a Bílek

Emil J. Havlíček, 1941–2012.

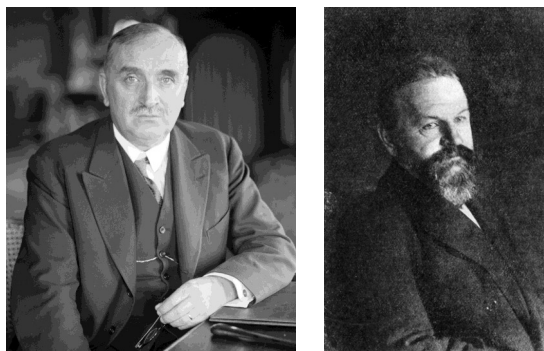
Duchovní Církeve československé husitské, překladatel, básník a literární teoretik. Překládal z hornolužičtiny, polštiny a chorvatštiny. Za husákovské normalizace byl donucen odejít z duchovenské služby (1971). Vrátil se mohl až po roce 1990. Dlouhá léta nemohl oficiálně publikovat, příspěvky uveřejňoval pod zkratkami nebo jinými jmény. Jako farář působil v Hosticích a Hanušovicích, nakonec vypomáhal v náboženské obci Olomouc. Manželka, Květa Havlíčková, působila jako farářka v Hanušovicích.

Zde uvedený text byl původně publikován v roce 1986 v týdeníku Český zápas, a to pod pseudonymem Antonín Vrána, bohužel v okleštěné podobě. V plné verzi byl vydán až v roce 2000 ve věstníku Zprávy společnosti Františka Bílka, č. 12, s. 1–3.

Hlína – kámen – strom

(Bílek a Claudel – pokus o syntézu s připomínkou,
že ti dva se tváří v tvář setkali právě před devadesáti lety v Chýnově)

Emil J. Havlíček



Paul Claudel a František Bílek

„Naše práce jsou pouhé třísky – které
odtesáváme od celoživotního díla.“
(František Bílek)

„Čtu Miserere moři bez hranic,
jež mezi nebem a ďáblem se valí.“
(Paul Claudel)

„Všechno je rovné zde, jen na obzoru vidíš zvonici / jak cibulový květ, / A proti černé čáře borovic u tůňky hospůdku, / tři čtyři domky, možná pět; / Tam křížem dřevěným se cesta počíná, / až k Bohu vede stužka její, / A teskné jablůňky, vždy nevýslovně dvě a dvě, / ji provázejí...“ Tak psal roku 1911 ve svých Svatých obrázcích z Čech¹, v básni Svatý Václav, Paul Claudel (1868–1955), jeden z největších francouzských symbolistů, v letech 1909–1911 konzul Francouzské republiky v Praze, učedník Rimbaudův, římskokatolický konvertita hlubokého tvůrčího záběru mystické meditace.

Claudel se za svého pražského pobytu střetával s výkvětem tehdejší české umělecké avantgardy. Malířka Zdenka Braunerová byla za kmotru při křtu jeho dcerky a seznámila ho i s Františkem Bílkem.

Je vcelku pochopitelné, že právě s Bílkem si musel Claudel padnout do noty. Básník širokodechých liturgických veršů, který v Pateru velikých ód (Cinq grandes odes, 1910) napsal: „Můj Bože, člověka, jenž dokonalý jest, zřím na kříži, zřím dokonalého na dokonalém stromě. Syn tvůj naším synem, v přítomnosti tvé i naší přibit na nohou i rukou čtvero hřeby, / Srdce ve dví zlomeno a vody veliké až do srdce mu vnikly...“², musel při spatření Bílkova díla, a stalo se tak hned v roce 1909, uvidět v českém sochaři svého duchovního soupeřníka, který by podobně jako on sám mohl stejnými slovy vyznat: „Učiň, abych mezi lidmi byl jako bytost bez tváře a mé/ Slovo k nim tak bez hlasu jak slovo rozsévače temnot, rozsévače kostelů, / Rozsévače míry Boží!“³

Jestliže O. F. Babler napsal o Claudelovi, že jeho dílo „do značné míry stojí mimo konvence a formální tradice francouzské literatury“, protože je to „dílo metafyzických záměrů, které je protiváhou oné světovosti, jež byla příznačná pro Francii vzešlou z velké revoluce“⁴, jestliže Drago Simundža zaregistroval, že „Claudel

¹ Images saintes de Bohême, česky v souboru Patero velikých ód, Praha 1920, v překladu Bohuslava Reynka.

² Z téhož překladu.

³ Z českého výboru Múza milost v překladu Ivana Slávičky, Praha 1969.

⁴ V článku Hovořil řečí dětí a andělů. Lidová demokracie, 4. 8. 1968, s. 5.

hledí skrze pozemskou tragiku a existenciální nepokoje k eschatologickému smíření v Bohu⁵, jestliže F. X. Šalda vyvodil z Claudela „poznání, že pravé umělecké dílo a zvláště drama má být podobenstvím vesmíru“ a byl vděčen za fakt, že tento veliký Francouz „po dlouhých dobách zase první klenul: vytvářel kupole“⁶, zní nám to, jako bychom četli o Bílkovi.

Někdy v roce 1907 napsal Šalda své přítelkyni Růženě Svobodové: „Posílám Vám Claudelovu knížku: buďte k němu laskava, posílám Vám v něm to nejlepší, co mám. Má široce otevřenou duši a vstupuje do ní všechno zmnoženo, mnoho různého a současně. Jest třeba tomu zvykat.“⁷ A 24. listopadu 1909 oznamuje Svobodová Šaldovi, že „v sobotu je v Bellevue večer na uvítanou Paula Claudela, spisovatele dramatického, který přijede zítra nebo v pátek z Číny. Máte radost?“⁸

Několik dní po tomto večeru na uvítanou se setkáváme s Claudelem v Chýnově, kam ho přivedla Zdenka Braunerová, jež v roce 1896, když doporučovala Bílka pozornosti Zeyerově, napsala v dopise z 5. července autorovi *Tři legend o křížích*: „Ubohému Bílkovi spílají bláznů. Ale kdo jsou ti lidé, kteří reprezentují ‚zdravou střední cestu‘?... Jsem žádostiva na Vaše mínění o tom hochu, který nikdy po žádné urážce neřptá, ale přijme ji jako minci, která má svou cenu, jsem tolik žádostiva.“⁹

Claudela, který se v Chýnově seznámil i s Otokarem Březinou – toto setkání dvou básníků však ani v jednom nezanechalo hlubší stopy – byl okouzlen Bílkovým výtvarným dílem. Tváří v tvář skulpturám tesaným do dřeva shledal tento muž, oscilující mezi panteistickou ideou „chrámu stromů“ a pokornou mystikou, adorující vstříc „dřevu kříže“, v díle českého sochaře totéž vnitřní záření ze stejného pramene, jaké pulzovalo v jeho vlastních žilách.

„Život tvůrce je jako život stromu – který dočkal se plodu svého = zaduly vichry ledových bouří a zahubily stromu = na jeho haluzích pak znovu zárodky věkovitých stromů a lesů ke stavbě katedrál – kam uchýlí se trpící bratři.“ Takto vyslovil své poznání český sochař.¹⁰ A je to souzvuk s tím, co ve svém slavném díle z roku 1902 vyslovil Claudel. *L'Arbre (strom) – dřevu, pnoucí se svými větvemi vzhůru, dřevěný rám jeslí a dřevěný kříž, který na svá bedra vzal Syn člověka, jehož Božství je srozumitelné jen těm, kteří s Bílkem pochopili na základě svědectví zástupu svatých a svou vlastní duchovní zkušenosti: „Život lidský – trpký kalich času“ a touží: „Kéž zaslechneme jednou: ‚dobrý boj jsi bojoval‘.“¹¹ A zároveň těm, kteří jinými slovy vyznávají totéž s Claudelem: „Vím, že zde s Bohem jsem a jitra každického oči otevírám v ráji.“¹²*

Když Claudel stanul před Bílkovým dílem a poznal duchovním zrakem, že je zde kongeniálně vyjádřena jeho vlastní idea stromu a chrámu, měl Bílek podle Františka Žakavce odpovědět: „Ba, má díla jsou buď skála, buď strom.“¹³ A slavný kritik k tomu na jiném místě dodává: „Dílem Bílkovým jde symbol stromu. Bílek, syn kolářův, je především řezbář. Leč vedle dřeva stromu i kámen skály a hlína země jsou blízký jeho tvůrčí ruce.“¹⁴

„Strom života nad Vodami, jenž vyrazil v zahradě tajemné“ a „Žádoucí toť to, co má barvu či světlo – kámen .../ katedrála živoucí, z níž ví, že nebude vyloučen, kdo v srdci nosí / Porozumění těm tužbám, jež věci jedna k druhé živí, aby se skutkem stala / V dokonalé kráse obět dokonalá,“ říká v poemě *Stavitel Paul Claudel*.¹⁵

Bílkovi i Claudelovi je hmota, kterou ten první tvaroval do svých výtvarných vizí a druhý ji přetavoval slovesným vyjádřením, potřebou všedního lidského dne, současně však potřebou, podrobenou Slovu, jež bylo na počátku, jak čteme v prologu Janova evangelia, a jež bude i na konci věků, kdy všechno ostatní pomine, jak je zapsáno v jednadvacáté kapitole Lukášova evangelia, potřebou zcela a naprosto nezbytnou pro duchovní vyjádření světa, viděného jimi jako katedrála plná světla shůry, protože jeho bolest vzal na svá bedra sám

⁵) V knize studií *Problem Boga u suvremenoj književnosti*, Split 1983, s. 35.

⁶) V *Souboru díla F. X. Šaldy*, sv. 21, Kritické projevy 12, Praha 1959, s. 251.

⁷) *Třívá samota*. Korespondence F. X. Šaldy a Růženě Svobodové, Praha 1969, s. 268.

⁸) Tamtéž, s. 279.

⁹) *Přátelství básníka a malířky*. Vzájemná korespondence Julia Zeyera a Zdenky Braunerové, Praha 1941, s. 171.

¹⁰) František Bílek: *Jak mi dřeva povídala*, Praha 1946, s. 13.

¹¹) Tamtéž, s. 6.

¹²) *Patro velikých ód*.

¹³) *O českých výtvarnících*, Praha 1920, s. 302.

¹⁴) Tamtéž, s. 324.

¹⁵) Česky ve výboru překladů Jana Zahradníčka *Magnificat*, Praha 1970.

Bůh; je to katedrála naplněná zpěvem andělů, katedrála občerstvení pro ty, kdo v potu tváře vydobývají svým úsilím z této hmoty svůj vezdejší chléb stejně v materiálním jako spirituálním vyjádření.

Oběma, Bílkovi i Claudelovi, bylo vlastní, co Claudel vyjádřil v Hymnu Nejsvětějšího srdce slovy: „Ach, já vytušil ránu srdce bolestného!“ a „Jakou láskou Ti splatit, ó můj Bože, když je to Nekonečnost, jež touhou vznícena je?“¹⁶

Můžeme pomalu uzavírat – v Paulu Claudelovi a Františku Bílkovi se v pozdním podzimu roku 1909 potkali nejen dva umělci stejného naturelu¹⁷, ale oba navíc měli stejný nebo skoro stejný – liturgický – přístup k světu, protože jim umění bylo možná mírně hereticky, nicméně se vši naléhavostí, kněžskou službou sui generis, protože cítili na svých bedrech přetěžké charisma geniality a současně si byli vědomi, že k plnohodnotné prezentaci svého obdarování potřebují jedině: tvůrčí odvahu zakotvenou v pokorném odevzdání svého umění do rukou Tvůrce, neboť bez tohoto odevzdání všechna člověková „práce jsou pouhé třísky“.¹⁸

Pro časopis Setkávání připravil Vladimír Šiler

¹⁶) Česky ve výboru překladů Jana Zahradníčka *Magnificat*, Praha 1970.

¹⁷) ...třebaže básník až do své smrti zůstal potridentským římskokatolickým fundamentalistou, zatímco sochař s celou svou jihočesky zjitřenou gotickou duší nalezl na počátku dvacátých let své duchovní zakotvení v obnovené husitské církvi československé.

¹⁸) *Jak mi dřeva povídala*, s. 2.

Tábor ARCHA 2022

Letos jsme nazvali tábor „**Indiánské léto**“ a tématem tábora byla misie mezi Indiány (využívali jsme zde propracované misijní materiály z Dětské misie). Dětské hry, orientační běh, indiánská olympiáda, návštěva Jezdeckého klubu Sobotín a prohlídka koní, výlet do Velkých Losin i jarmark byly protkány misionářskými příběhy o Jimi Elliotovi (mučedníku v Ekvádoru), Angie Garber (fyzicky postižené misionářce u indiánského kmene Navajů), Betty Green (letkyni z Misijní letecké společnosti) a Clarens Jonesovi (hudebníku a moderátorovi rádia HCJB World Radio).

Každý den (kromě výletu) jsme se účastnili dopoledne tří workshopů pod vedením vedoucích – sportovní, hudební a výtvarný. Děti zde hrály indiánskou sportovní hru Lacros, která končila závěrečným turnajem dvou nejlepších oddílů. V hudebním workshopu jsme se učili křesťanské chvály na různé hudební nástroje a někteří nacvičili na večerní program písně. A výtvarný workshop tvořil indiánské vesnice z různých přírodních i umělých materiálů. Prostě pořad bylo co dělat... Na večerní programy každý oddíl nacvičil divadelní hru z příběhů misionářů, dokonce jeden večer hráli i vedoucí divadlo o indiánském náčelníkovi, který své nejdražší věci odevzdává Ježíši Kristu a nakonec i sebe sama podle biblického verše z listu Římanům 12,2: „**Vybízím vás, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou oběť...**“ Na táboře nechyběla ani stezka odvahy, ale i večerní modlitební setkání v kapli pro zájemce z řad dospělých i dětí.

Prožili jsme krásný společný týden a tak děkuji všem - dětem a mládežníkům za jejich přátelská a radostná srdce. Děkuji dospělým vedoucím, sestřím z kuchyně a zdravotnici – všem, kteří byli ochotni věnovat svůj volný čas službě naší budoucí generaci – děkuji, že jsou ochotni trpělivě a s láskou budovat každý rok naše táborové společenství. Děkuji i správcům katolické fary v Sobotíně za možnost už sedmým rokem zde trávit čas s dětmi bez jakéhokoliv omezení.

Alena Milová, hlavní vedoucí tábora Archa

- **SVATOVÁCLAVSKÝ HUDEBNÍ FESTIVAL**
přiveze do Husových sborů prvotřídní koncerty

Jedinečné okamžiky v rámci svého motta „koncert v kostele je zážitek“ slibuje jeden z pěti největších festivalů klasické hudby v Česku, Svatováclavský hudební festival.

Za 19 let své existence zrealizoval i díky své celoroční řadě Hudební výlety přes 1.170 koncertů po celém Moravskoslezském kraji. Řadu z nich uskutečnil i v Husových sborech, kam letos zamíří s pěticí nádherných projektů. Uvede nejen špičkově interpretovanou duchovní a tzv. starou hudbu, ale i jazz.

Svatováclavský hudební festival vybudoval v původně silně komunistickém regionu největší festival duchovní hudby v ČR. Zajímavostí je, že jeho ředitel a dramaturg doc. Igor Františák je zároveň také špičkovým interpretem (klarinet), pedagogem, hudebním režisérem a v neposlední řadě moravskoslezským rodákem. Toto osobnostní specifikum se promítá i do základů festivalu: zaznívají prvotřídní projekty i v těch nejmenších obcích regionu, všechny koncerty jsou systematicky nahrávány a probíhá úzká spolupráce s univerzitním prostředím. Hlavním cílem festivalu je pak prezentace tzv. poučené interpretace staré a duchovní hudby v sakrálních prostorách, a to ve snaze navrátit této hudbě její původní význam. Záříjový „hudební maraton“ (letos 33 koncertů od 2. do 28. září) se vždy koná v architektonicky i akusticky nejzajímavějších chrámech Moravskoslezského kraje a vysoce kvalitní festivalová dramaturgie je vždy šita na míru konkrétním památkám.

Konkrétně v Husových sborech se konala celá řada koncertů, v rámci posledních ročníků oslavilo Škam-povo kvarteto 30 let, vystoupily světové talenty mladé generace Z.E.N. Trio, zazněly klavírní recitály Martina Kasíka či Marka Kozáka a světové hvězdy Federica Colliho, české interpretační špičky provedly v roce 2020 Messiaenův *Kvartet pro konec času*, vystoupilo duo Novotný-Ardašev, Klavírní kvarteto Josefa Suka, Bennewitzovo kvarteto či mladé Lobkowicz Trio, ale i jazzmani s Beatou Hlavenkovou a projektem *Sně*. Letos se posluchači mohou těšit na maďarský hudební temperament jednoho ze světově nejuznávanějších žesťových souborů **IN MEDIAS BRASS** (6. 9., Slezská Ostrava) či italské barokní sonáty, které představí flétnistka **MICHAELA KOUDELKOVÁ**. Ta byla ve finále americké soutěže Kaleidoscope vybrána mezi 6 finalistů z celkem 2000 účastníků 88 zemí světa a svoje interpretační mistrovství poodhalí v doprovodu starých nástrojů – teorby, barokního violoncella a cembala (10. 9., Rychvald). Ve Staré Bělé se pak uskuteční narozeninový koncert jedné z neoriginálnějších českých jazzových skupin **VERTIGO** (11. 9.) a koncert kvintetu polského houslového mága, který přiveze i své renesanční housle – **ADAM BAŁDYCH QUINTET** (13. 9.). K závěru festivalu pak vystoupí s mahlerovským programem nejuznávanější české dechové těleso tvořené prvotřídními sólisty **PHILHARMONIA OCTET PRAGUE** s německým barytonistou Peterem Schönem (25. 9., Ostrava – Slezská Ostrava). Je zkrátka na co se těšit!

Vstupenky online a více informací naleznete na www.shf.cz

- ***Ve středu 28. září 2022 v 15 hodin se bude konat Svatováclavská pouť ve sboru Prokopa Holého, Frajtovo náměstí, Olomouc - Černovír. Průvod s živým Václavem na koni s dechovkou a krojovanými Hanáky. Božím slovem poslouží br. farář Rostislav Valušek. Po bohoslužbě krátký pietní akt u pomníku obětem obou světových válek. Skromné pohoštění zajištěno. Srdečně zve Náboženská obec Církve československé husitské v Olomouci.***
- ***Rada starších srdečně zve do Husova sboru v Ostravě-Svinově na Podzimní koncert, který se uskuteční v neděli 2. října 2022 od 16:00 hodin. Účinkuje Ostravský smíšený pěvecký sbor pod vedením doc. Jana Spisara.***



Děti a mládež z olomoucké diecéze na letním táboře Archa



Bohoslužba během diecézní poutě na Ostravici



Obraz „Hus na hranici kostnické“ od prof. O. Cihelky z interiéru Husova sboru v Litvli



Judská poušť

shf 2022

svatováclavský
hudební
festival

33
koncertů

19. ROČNÍK
02 – 28/09/2022

Koncert
v kostele je
zážitek

ELĚNA GARANČA / ADAM PLACHETKA / ROBERTA MAMELI
PKF – PRAGUE PHILHARMONIA / COLLEGIUM 1704
COLLEGIUM MARIANUM / ADAM BAŁDYCH QUINTET / VERTIGO

PODĚKOVÁNÍ ZA FINANČNÍ PODPORU MĚSTŮM A OBCÍM: Albrechtice / Bolatice / Dětmarovice / Dolní Benešov / Frýdek-Místek / Hlučín / Jablunkov / Kopřivnice / Ludgeřovice / Opava / Ostrava / Ostrava – Slezská Ostrava / Ostrava – Stará Bělá / Orlová / Paskov / Rychvald / Sudice / Velká Polom

ZA FINANČNÍ PODPORU



Hlavní mediální partner



Mediální partneři



Reklamní partneři



Oficiální hotely



Spolupracující instituce



www.shf.cz